

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2005 vp

Hallituksen esitys vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä joulukuuta 2004 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 263/2004 vp).

Toimenpideoito

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä toimenpideoitteen vankeinhoidon ja ennalta ehkäisevän työn resursseista (TPA 80/2003 vp — Leena Rauhala /kd), joka on lähetetty valiokuntaan 4 päivänä joulukuuta 2003.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 20/2005 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ma. osastopäällikkö Jarmo Littunen ja lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriö
- apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio
- budjettisihteeri Juha Majanen, valtiovarainministeriö
- poliisiylitarkastaja Eero Laine, sisäasiainministeriö

- ylitarkastaja Anne Hujala ja hallitussihteeri Päivi Kaartamo, sosiaali- ja terveysministeriö
- oikeusneuvos Anja Tulenheimo-Takki, korkein oikeus
- presidentti Lauri Melander, Helsingin hovioikeus
- ma. kärjätuomari Petteri Kosonen, Riihimäen kärjäoikeus
- laamanni Heikki Nousiainen, Vantaan kärjäoikeus
- hallinto-oikeustuomari Veijo Tarukannel, Hämeenlinnan hallinto-oikeus
- valtiosyyttäjä Matti Nissinen, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- kihlakunnanvouti Olli Sippola, Turun kihlakunnan ulosottovirasto
- oikeudellisen yksikön johtaja Paavo Siltanen, rikosseuraamusvirasto
- pääjohtaja Esa Vesterbacka ja ylilääkäri Heikki Vartiainen, vankeinhoitolaitos
- ylitarkastaja Heimo Kangaspunta, kriminaalihoitolaitos
- johtaja Kirsti Nieminen, Keravan vankila
- johtaja Sauli Hautakangas, Oulun vankila
- johtaja Anna-Katrina Grönholm, Riihimäen vankila
- johtaja Jaakko Kopra, Vilppulan vankila
- ylilääkäri Hannu Lauerma, Vankimielisairaala
- asianajaja Risto Kyytinen, Suomen Asianajajaliitto
- pääsihteeri Kristiina Kouros, Ihmisoikeusliitto ry

- sihteeri, vartiopäällikkö Reima Laakso, Van-
kilavirkailijain Liitto VVL ry
- projektipäällikkö Matti Hytönen, KRIS-Suo-
mi ry
- ylilääkäri Antti Holopainen, A-klinikkasäätiö
- toiminnanjohtaja Jukka Mäki, Kriminaali-
huollon tukisäätiö KRITS
- professori Eero Backman
- professori Dan Frände
- valtiotieteiden kandidaatti Kimmo Hypén
- professori Pekka Koskinen
- valtiotieteiden kandidaatti Sonja Kurtén-Var-
tio
- professori Raimo Lahti
- dosentti, oikeustieteen tohtori Tapio Lappi-
Seppälä
- professori Martti Majanen
- professori Kimmo Nuotio
- professori Ari-Matti Nuutila
- professori Matti Tolvanen
- professori Terttu Utriainen
- professori Pekka Viljanen.

Viitetiedot

Valiokunta on käsitellyt tämän esityksen yhdes-
sä hallituksen esitysten HE 261/2004 vp ja HE
262/2004 vp kanssa.

HALLITUKSEN ESITYS JA TOIMENPIDEALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi vankeus-
rangaistusten täytäntöönpanoa ja tutkintavan-
keuden toimeenpanoa koskeva lainsäädäntö.

Keskeisimpiä vankeuslakiin sisältyviä ehdo-
tuksia ovat vankeuden täytäntöönpanon tavoit-
teiden uudelleen määrittelemineen, toimivaltuuk-
sia koskevan lainsäädännön uudistaminen, si-
joittajayksiköiden toiminnan säätely ja vankien
sijoittamista ja siirtoa koskevan menettelyn uu-
distaminen. Täytäntöönpanon lykkäämistoimi-
valtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että muis-
ta kuin terveydellisistä syistä myönnettävät lyk-
käykset olisivat ulosottomiehen toimivallassa.
Keskeinen uudistus on myös rangaistusajan
suunnitelmaa koskeva säätely, johon rangaistuk-
sen suorittaminen kytkettäisiin. Myös tarkasta-
mista, turvaamistoimenpiteitä ja voimakeinojen
käyttöä koskevat säännökset uudistettaisiin.

Vangille annettaisiin nykyistä laajempi muu-
toksenhakuoikeus. Päätösvaltaa ehdotetaan siir-
rettäväksi yksittäistä vankia koskevissa päätök-
sissä keskusvirastolta vankiloille.

Myös tutkintavankien oikeuksista ja velvolli-
suuksista säädettäisiin täsmällisesti laissa. Tut-
kintavankien kohteluun aiheuttaa muutoksia
syyttömyysperiaatteen huomioon ottaminen ja
eräiden kansainvälisten ihmisoikeusvelvoittei-
den kirjaaminen kansalliseen lainsäädäntöön.
Tutkintavangin säilyttämiselle poliisin säilytys-
tiloissa ehdotetaan säädettäväksi enimmäisaika.
Lisäksi ehdotetaan, että tutkintavangin sijoit-
tamisesta ja tutkintavangille määrättävistä yh-
teydenpitorajoituksista päättäisi tuomioistuin.
Uutta olisi myös tutkintavankien kurinpitöjär-
jestelmä.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päi-
vänä tammikuuta 2006.

Toimenpidealoite

Toimenpidealoitteessa TPA 80/2003 vp ehdote-
taan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ennalta
ehkäisevän vankeinhoitotyön kehittämiseksi ja
resurssien lisäämiseksi erityisesti terveyden-
huollon, kuntoutuksen, koulutuksen ja jälkihoi-
tojärjestelmän osalta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Lakivaliokunta toteaa, että nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys muodostaa keskeisen osan laajaa vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon kokonaisuudistusta, joka on sekä periaatteellisesti että käytännössä merkittävä. Valiokunta on esityksiä käsitellessään voinut todeta, että ne muodostavat erittäin huolellisesti valmistellun ja harkitun kokonaisuuden.

Nyt esillä oleva hallituksen esitys on kokonaisuuden laajin. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomauksin ja muutosehdotuksin.

Vankiluvun kehitys ja vankeinhoitolaitoksen voimavarat

Lakivaliokunta on hallituksen esitystä käsitellessään huolestuneena kiinnittänyt huomiota vankiluvun kehitykseen viime vuosina. Kuten esityksen yleisperusteluistakin (s. 14/II) käy ilmi, vankiluku on selvästi noussut. Vuoden 2004 alussa vankiloissa oli 3 463 vankia. Vuoden 2004 keskivankiluku¹ oli puolestaan 3 577 vankia, mikä oli peräti noin 800 vankia enemmän kuin kolme vuotta aiemmin. Suurin osa vangeista on ns. vankeusvankeja, mutta varsinkin sakkovankien ja lyhyeen vankeusrangaistukseen tuomittujen osuus on lisääntynyt. Viimeksi mainittujen vankien osalta kuvaavaa on esimerkiksi se, että 15,5 prosentilla vuoden 2004 aikana vapautuneista rangaistusvangeista — lukuun eivätsiis sisälly sakon muuntorangaistusta suorittaneet — rangaistuslaitoksessa suoritettu aika oli enintään yksi kuukausi.

Sakon muuntorangaistusta suorittavia vankeja oli vuonna 2004 laitoksissa päivittäin keskimäärin 81, kun vastaava luku vuonna 2003 oli

198. Ilmiö oli kuitenkin tilapäinen ja johtui ulosoton uusien tietojärjestelmien käyttöönottoon liittyvistä ongelmista. Lakivaliokunta toteaa tässä yhteydessä, että sakon muuntorangaistuksen vankilassa suorittamisen vähentämiseen pyritään muun muassa eduskunnan käsiteltäväksi äskettäin annetulla hallituksen esityksellä (HE 76/2005 vp), jonka käsittely alkaa syysistunto-kaudella.

Edellä mainittujen ryhmien lisäksi on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kun tutkintavankien päivittäinen keskimäärä vuonna 2000 oli 376, niin vuoden 2004 vastaava luku oli jo 473 eli lähes sata tutkintavankia enemmän.

Henkilöstömäärä ei kuitenkaan ole kehittynyt vankiluvun nousua vastaavasti. Kun henkilöstön ja vankien suhdeluku Vankeinhoitolaitoksessa vuonna 2001 oli 0,87, niin vuonna 2004 se oli 0,72. Vankeinhoitolaitoksen rakenteita ja organisaatiota kehittäneessä hankkeessa on valiokunnalle esitettyjen tietojen mukaan arvioitu, että henkilöstön ja vankien välisen tavoitteellisen suhdeluvun tulisi olla vähintään 0,8, jotta nyt säädettävässä vankeuslaissa asetettävien tavoitteiden mukainen vankilaturvallisuus ja laissa tarkoitetut erilaiset vankitoiminnot voidaan ylläpitää hyväksyttävällä tasolla. Tämän arvion mukaan Vankeinhoitolaitoksen tavoitteellinen henkilöstömäärä olisi 3 850 vangin keskivankiluvulla 3 080 henkilötyövuotta. Tämä merkitsisi lähivuosina noin 300 henkilötyövuoden lisäystarvetta, jollei keskivankilukua saada laskusuuntaan. Vuonna 2004 yksi henkilötyövuosi valvonta- ja vankitoimintojen ohjaustehtävissä maksoi noin 35 400 euroa, joten edellä mainitun lisäystarpeen kustannusvaikutus olisi noin 10,6 miljoonaa euroa vuoden 2004 kustannustason mukaan laskettuna. Henkilöstövajausta ei viime ja kuluvana vuonna ole kuitenkaan kyetty täyttämään.

Vankiluvun edellä esitetty kehitys näkyy luonnollisesti myös vankilaitojen riittämättömyytenä. Kuvaavaa on, että suljettujen laitosten osalta käyttöaste on noussut vuonna 2000 toteutuneesta 90 prosentista 110 prosenttiin vuon-

¹ Vuoden 2004 osalta jäljempänä esitettävät tiedot perustuvat Kriminaalihuoltolaitoksen ja vankeinhoitolaitoksen vuoden 2004 vuosikertomuksen liitteessä oleviin tilastoihin.

na 2004. Tämä tarkoittaa vankiloiden merkittävää yliasutusta.

Vankeinhoitolaitoksen kiinteistöjen siirtyessä nykyisille Senaatti-kiinteistöille laadittiin samalla myös Vankeinhoitolaitoksen investointiohjelma kymmenen vuoden ajalle. Ohjelmaan sisältyi alun perin pääasiassa eri vankiloiden peruskorjaushankkeita mutta myös muun muassa Lounais-Suomen vankilan uudisrakennushanke. Alkuperäistä investointiohjelmaa on kuitenkin jouduttu tarkistamaan hankkeiden toteutumisesta aiheutuvien vuokrakustannusvaikutusten hallitsemiseksi. Tämän vuoksi osa suunnitelluista hankkeista on jo nyt jouduttu siirtämään mainitun kymmenvuotiskauden jälkeiseen aikaan. Vuoteen 2010 mennessä investointiohjelmalla pystytään valiokunnan saaman tiedon mukaan lisäämään vankipaikkoja suljetuissa vankiloissa vain noin sadalla paikalla, mikä ilman vankiluvussa tapahtuvia merkittäviä muutoksia toteutuessaan merkitsee vankiloiden yliasutusongelman jatkumista.

Lakivaliokunta huomauttaa lisäksi, että käytävissäkään olevista vankipaikoista läheskään kaikki eivät vastaa esimerkiksi asuintilojen hygienialle nykyisin asetettavia vaatimuksia. Vuonna 2006 vankiloissa tulee saadun tiedon mukaan olemaan käytössä vielä noin 500 ns. paljusellia, joihin sijoitettujen vankien ei ole mahdollista päästä saniteettitiloihin kaikkina vuorokauden aikoina. Vuosikymmenen loppuun mennessä tällaisten sellien määrä tulee vähentymään noin 360:een. Odotettavissa olevasta kehityksestä huolimatta tilanne on Suomen kaltaiselle hyvinvointivaltiolle myös kansainvälisesti vähintäänkin kiusallinen. Yhtenä osoituksena tästä valiokunta mainitsee perustuslakivaliokunnan nyt säädettävästä laista antaman lausunnon, jossa valtioneuvoston huomiota kiinnitetään YK:n kidutuksen vastaisen komitean Suomelle antamiin tuoreisiin suosituksiin, joiden mukaan tulisi harkita keinoja vankiloiden peruskorjauksen nopeuttamiseksi ja lisäksi tutkia vaihtoehtoisia väliaikaisratkaisuja yöastioiden käytölle.

Investointiohjelman toteuttamisen lisäksi vankilalaitoksesta aiheutuu jatkuvasti kasvavia vuokramenoja. Vankeinhoitolaitokselle kiinteis-

toista aiheutuvien vuotuisten pääomavuokramenojen ennustetaan lisääntyvän vuodesta 2005 vuoteen 2009 noin 8,4 miljoonalla eurolla, mistä noin 5 miljoonaa euroa aiheutuu jo käynnissä olevista hankkeista. Valiokunnan mielestä kehityksen suunta on tältäkin osin huolestuttava.

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevan kokonaisuudistuksen kustannukset ja rahoitusnäkymät

Hallituksen esityksessä (s. 130 s.) nyt toteutettavan kokonaisuudistuksen kustannusvaikutusten on laskettu olevan noin 2,8 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä kokonaissumma koostuu useista elementeistä. Näistä osista yksi tärkeimmistä on sijoittajayksiköiden toiminnan vakiinnuttaminen. Säädettävän lain mukaan juuri sijoittajayksikkö laatii kaikille vankilaan saapuville vangeille rangaistusajan suunnitelman, joka uuden lain mukaan on keskeinen väline rangaistusajan mahdollisimman tarkoituksenmukaisessa toteuttamisessa. Tämä sijoittajayksiköiden toiminta vaatii esityksen mukaan jo yksistään 40 henkilötyövuotta eli 1,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Toinen merkittävä elementti esityksessä liittyy pyrkimykseen laajentaa vankien osallistumisvelvollisuutta ja -mahdollisuuksia. Nyt säädettävän lain tavoitteiden ja osallistumisvelvollisuutta koskevan sääntelyn on arvioitu edellyttävän, että päivittäin ainakin 70—75 prosenttia kaikista vangeista on kokopäiväisesti mukana jossakin toiminnassa. Jos vankeja on keskimäärin noin 3 700, tämä tarkoittaa, että toimintaan tulee päivittäin sijoittaa 400—700 vankia nykyistä enemmän. Jos osallistumistavoitetta pyritään kuitenkin toteuttamaan asteittain niin, että lähtökohdaksi otetaan toimintaan sijoitettujen vankien määrän lisääminen 200 vangilla päivittäin ja jos osa toiminnoista järjestetään osapäiväisesti, henkilöstön lisätarve on noin 20 henkilötyövuotta. Tästä noin viisi henkilötyövuotta voidaan hallituksen esityksen perustelujen mukaan kattaa vankeinhoitolaitoksen organisaatio-uudistuksen yhteydessä. Tällä tavoin toteutettuna osallistumisvelvollisuuden laajentaminen vaatii esityksen perustelujen mukaan 15 henkilötyövuoden lisäystä, mikä tarkoittaa 570 000

euron lisäkustannuksia. Vastaavasti toimintamenoihin arvioidaan tarvittavan vähimmillään 970 000 euron vuotuinen lisäys.

Näiden lisäksi esityksessä on mainittu kustannuksia lisäävinä muut säädettävästä laista aiheutuvat toiminnan muutokset, vankien toimintarahan verottomuus sekä tutkintavankien enenevä säilyttäminen vankeinhoitolaitoksen vankiloissa. Näin esityksessä on päädytty jo edellä mainittuihin 2,8 miljoonan euron vuotuisiin kokonaiskustannuksiin.

Vankeuslain kustannusvaikutuksia selvittänyt työryhmä päätyi vuoden 2003 syksyllä alustavasti arvioon, jonka mukaan vankeuslain toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat 11,5 miljoonaa euroa. Asteittain toteutetun uudistuksen kustannusvaikutukset olisivat puolestaan tuolloisen arvion mukaan olleet 5,7 miljoonaa euroa. Nykyisiin alempiin kustannusvaikutusarvioihin on päädytty tarkentamalla arviota tarvittavan lisähenkilöstön määrästä sekä kohdentamalla vankeinhoitolaitoksen henkilöstöä ja voimavaroja uudelleen. Samalla muun muassa aktiivitoimintoihin osallistuvien vankien tavoitteellista määrää on jouduttu laskemaan.

Hallituksen esityksen mukainen 2,8 miljoonan euron lisärahoitustarve on säädettävän lain asianmukaisen toimeenpanemisen kannalta valiokunnan käsityksen mukaan ehdoton vähimmäissumma. Oikeusministeriön pääluokan pienuuden vuoksi sen sisällä ei ole suoritettavissa sellaisia siirtoja, joilla olisi merkitystä nyt säädettävän lain rahoituksen kannalta.

Lakivaliokunta pitää edellä esitetyistä syistä selvänä, että vankeinhoidon tarpeet edellyttävät vuosien 2006—2009 menokehysissä usean miljoonan euron lisäystä vuoden 2005 määrärahasuhteeseen verrattuna. Vankeinhoidon tason merkittävä aleneminen aiheuttaisi valiokunnan arvion mukaan puolestaan huomattavia menopaineita sosiaali- ja terveystoimen alalla, koska vankilasta vapautuneet fyysiseltä ja sosiaaliselta toimintakunniltaan heikot yksilöt yhä useammin jäisivät pelkästään erilaisten yhteiskunnan heille maksamien tulotukien ja muun avun varaan.

Vankien päihdehuolto ja terveydenhoito

Valiokunta on hallituksen esitystä käsitellessään yleisenä kysymyksenä paneutunut vankien terveydenhoitoon ja erityisesti päihdehuoltoon liittyviin kysymyksiin. Valiokunnan saaman tiedon mukaan vangeista on päihdeongelmaisia lähes 80 prosenttia. Kolmanneksella vangeista on suonensisäisten huumeiden käyttöön liittyviä, veriteitse tarttuvia virussairauksia, yleensä hepatiittia, mutta jonkin verran myös HI-virusta. Vankien huumausaine- ja päihderiippuvuus on jo näiden lukujen valossa vakava ongelma.

Valiokunta pitää kuitenkin varsin myönteisenä sitä, että vankeinhoitolaitoksen piirissä on tähän ongelmaan reagoitu monella tavalla. Yhtenä esimerkkinä voidaan mainita se, että suljetuista osastoista noin 15 prosenttia on ns. sopimusosastoja, joissa vanki sitoutuu päihdeettömyyteen. Lisäksi kaikki avolaitokset ovat ns. päihdeettömyyslaitoksia, joihin pääsyn ehtona on sitoutuminen päihdeettömyyteen ja pistokokeenomaisesti suoritettaviin testeihin.

Suurin osa vankiloissa harjoitettavasta kuntouttavasta toiminnasta on erilaista päihdekuntoutusta. Tällaista kuntoutusta järjestetään kaikissa laitoksissa. Myös siihen suunnattu taloudellinen panostus on kasvanut. Kun päihdekuntoutukseen vuonna 1999 käytettiin 403 000 euroa, vastaava summa vuonna 2003 oli jo 2,1 miljoonaa euroa. Vuonna 2004 päihdekuntoutukseen vankilassa osallistui kaikkiaan 1990 vankia, joista varsinaisiin päihdekuntoutusohjelmiin osallistujia oli 848.² Valiokunnalle annettujen tietojen mukaan alustavat arviot viittaavat siihen, että vankiloissa tehtävällä päihdetyöllä on rikosten uusimiseriskiä alentava vaikutus.

Valiokunnan käsityksen mukaan tähän mennessä käytettävissä olevat tiedot viittaavat siihen, että rangaistustaan suorittavien päihdehuoltoon panostamalla voidaan ainakin pitkällä aikavälillä saavuttaa merkittäviä tuloksia. Valiokunnan mielestä päihdeiden väärinkäytön vähentämiseen tähtäävien pyrkimysten tulisi siksi heijastua myös seuraamusjärjestelmän ke-

² Ks. Kriminaalihoitolaitoksen ja vankeinhoitolaitoksen vuosikertomus 2004, s. 57.

hittämiseen. Valiokunta on aiemmin eri yhteyksissä suhtautunut myönteisesti sopimushoidon kehittämiseen yhtenä seuraamusvaihtoehtona juuri päihdeongelmallisille (ks. esim. LaVL 18/2004 vp). Sopimushoidon kustannusten on arvioitu olevan vuositasolla vähintään 500 000—700 000 euroa. Tällöinkin saat-taisi nykyarvioiden mukaan olla tarpeen supistaa sopimushoidon soveltamisalaa alun perin suunnitellusta. Tällä taas olisi ymmärrettävästi vaikutusta hoidon yhteiskunta- ja kriminaalipoliittisen merkityksen kannalta, koska on arvioitu, että vaikeimmassa päihdekierteessä olevat jäisivät tällöin uuden seuraamusmuodon ulkopuolelle jo sen vuoksi, että heidän ei katsottaisi ylipäättään soveltuvan sen piiriin.

Valiokunnalle esitettyjen tietojen mukaan oikeusministeriössä ollaan tämän vuoksi harkitse-massa vaihtoehtoja, joissa päihdehuolto liitettäisiin jo käytössä oleviin yhdyskuntaseuraamuk-siin. Tällöin nimenomaan yhdyskuntapalvelun kehittäminen tehokasta päihdekuntoutusta sisältäväksi seuraamusmuodoksi tarjoaa uusia näkö-aloja. Lakivaliokunta suhtautuu näihin oikeus-ministeriön suunnitelmiin myönteisesti ja toivoo, että ne voidaan mahdollisimman pian saat-taa konkreettisten lakiehdotusten asteelle. Samalla valiokunta pitää tarpeellisena, että oikeus-ministeriö hyödyntää sosiaali- ja terveysministe-riön alalla olevaa päihdetyön asiantuntemusta ja selvittää mahdollisuuksia siihen, että seuraamusjärjestelmään sisältyvät päihdekuntoutus-elementit toteutettaisiin sektorirajat ylittäen näiden kahden hallinnonalan yhteistyönä.

Valiokunta on vankien terveydenhoidon tarpeen osalta kiinnittänyt huomiota myös siihen, että vangeista 39 prosentilla on vankeusaikana jotain psykiatrasta hoitoa vaativa sairaus, osa niistä jopa psykoottistasoisia. Tällaisen hoidon tarpeen olemassaolon kannalta on tärkeää, että nyt säädettävällä kokonaisuudistuksella Vanki-mielisairaala muodostaa osan hallinnollisesti itsenäistä valtakunnallista terveydenhuoltoyksik-köä, jota johtaa vankeinhoitolaitoksen ylilääkä-ri. Tämä turvaa Vankimielisairaalan vankiloista riippumattoman aseman tarvittavan psykiatrisen hoidon antajana.

Lakivaliokunnan mielestä vankien terveyden-tilaa ja heidän sairauksiaan koskevaan tutkimuk-seen tulee jatkossa panostaa lisää voimavaroja, koska vain riittävän täsmällisen tiedon avulla vankeihin voidaan kohdistaa oikeanlaatuisia ja riittäviä hoitotoimia. Onnistuneilla hoitotoimil-la voidaan puolestaan valiokunnan käsityksen mukaan olennaisesti parantaa vapautuvan vangin mahdollisuuksia integroitua vankilan ulko-puoliseen yhteiskuntaan. Tutkimuksen osalta valiokunta on pannut myönteisenä merkille myös sen, että piakkoin käynnistettävässä vanki-tutkimuksessa yksi painopisteistä tulee olemaan sen selvittäminen, kuinka suuri osa vangeista kärsii ADHD-oireyhtymästä.

Valiokuntakäsittelyn aikana on käynyt sel-västi ilmi, että vankeinhoitolaitoksen tarjoamil-la terveyden- ja sairaanhoidolla sekä erilaisilla kuntoutusohjelmilla voidaan usein merkittävästi kohentaa rangaistustaan suorittavan henkilön terveydentilaa. Ongelmana on kuitenkin se, mi-ten tarvittavan hoidon ja kuntoutuksen jatkumi-nen voidaan turvata vangin siirtyessä vapauteen.

Vankien vapauteen siirtyminen

Vapautuvan vangin kannalta on tärkeää, että hän saa juuri vapauttamisvaiheessa erilaista tukea. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta pitää tärkeänä muun muassa sitä, että vankilassa aloitet-tua päihdekuntoutusta voidaan heti jatkaa vapaudessa. Tämä edellyttää yhtäältä sitä, että vankien kotikunnissa paneudutaan riittävästi vapau-tuvien vankien erityisongelmiin. Toisaalta myös valtion tulee huolehtia siitä, että kunnilla on käytettävissään taloudellisia voimavaroja tällai-seen toimintaan.

Kuntien toimintavalmiuksien kehittäminen edellyttää, että vankeinhoitoviranomaiset ja vankien kotikunnat ovat keskenään läheisessä yhteistyössä. Tämän kannalta on tärkeää, että nyt säädettävän lain nimenomaisen säännöksen mukaan vankeusajan toimeenpanon keskeistä välinettä, rangaistusajan suunnitelmaa, laadit-taessa vangin sijoittajayksikön on oltava yhteis-työssä paitsi Kriminaalihuoltolaitoksen myös — jos vanki tähän suostuu — hänen koti- ja asuin-kuntansa viranomaisten, muiden viranomaisten

sekä yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden kanssa.

Laissa edellytetään myös, että hyvissä ajoin ennen vangin todennäköistä vapauttamista rangaistusajan suunnitelmaa täydennetään vapauttamissuunnitelmalla. Sitä laadittaessa on laissa asetetun veloitteen mukaisesti oltava — jälleen vangin suostumuksella — yhteistyössä vangin koti- tai asuinkunnan sosiaali-, terveys-, asunto- sekä työvoimaviranomaisten kanssa. Valiokunnan mielestä nämä säännökset osoittavat osaltaan oikeansuuntaista ja vakavaa pyrkimystä siihen, että vangin siirtyessä vapauteen hänen vankilassa saamansa hoito tai kuntoutus voisi mahdollisimman saumattomasti jatkua.

Viranomaisten välisen yhteistyön lisäksi valiokunta pitää arvokkaana myös sitä työtä, jota erilaiset vapaaehtoisjärjestöt tekevät vapautuvia vankeja tukeakseen. Tällainen tuki saattaa usein olla vapautuneen vangin kannalta myös helpommin saavutettavissa kuin viranomaisten tarjoamat palvelut, joiden saanti voi edellyttää sellaista aktiivisuutta ja oma-aloitteisuutta, että juuri vankilasta vapautuneen henkilön toimintakyky ei siihen riitä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Vankeuslaki

1 luku. Yleiset säännökset

3 §. Vankeuden täytäntöönpanolle asetettavat vaatimukset. Pykälässä on säännökset rangaistuksen täytäntöönpanon sisällöstä, vankeuden täytäntöönpanosta ja ns. haittojen vähentämisperiaatteesta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että pykälää olisi paikallaan täydentää vankeusrangaistuksen sisältöä luonnehtivalla maininnalla. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *1 momentin* alkuun lisätään virke, jonka mukaan vankeuden sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan myös pitänyt aiheellisena, että harkitaan vankeuslakiin ehdotetun sääntelyn täydentämistä

viranomaisiin kohdistuvalla veloitteella suojata vankeja väkivallalta ja seksuaaliselta häirinnältä. Lakivaliokunnan mielestä tällainen sääntely sopii tämän pykälän *2 momenttiin*, jossa säädetään vankeuden täytäntöönpanon yleisistä vaatimuksista. Valiokunta ehdottaa, että momentin toiseksi virkkeeksi otetaan maininta täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten velvollisuudesta huolehtia siitä, ettei vankeuden aikana kukaan oikeudettomasti puutu vangin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Näin muotoiltu yleissäännös kattaa kaikki ruumiilliseen koskemattomuuteen puuttumisen muodot ja koskee sekä vankeinhoitoviranomaisten palveluksessa olevia henkilöitä, toisia vankeja että vankilan ulkopuolisia henkilöitä.

5 §. Vankien kohtelu. Pykälässä säädetään vankien kohtelussa noudatettavista periaatteista. Pykälän *3 momentin* mukaan nuorelle tuomittua vankeutta täytäntöönpanossa on kiinnitettävä erityistä huomiota vangin iästä ja kehitysvaiheesta johtuviin tarpeisiin. Hallituksen esityksen perustelujen (s. 136/II) mukaan nuorella tarkoitetaan tässä alaikäisiä ja muita alle 21-vuotiaana rikoksensa tehneitä. Pykälän selkeyden lisäämiseksi valiokunta ehdottaa, että tämä määritelmä otetaan lakiin.

7 §. Vangin kuuleminen. Pykälän mukaan vankia on kuultava asumista, vankilaan ja toimintaan sijoittamista, kurinpittoa sekä muuta häntä koskevaa tärkeää päätöstä tehtäessä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan huomauttanut, että kuulemisvelvollisuuden rajoittaminen vain tärkeisiin päätöksiin näkyy ainakin sanonnallisesti merkitsevän poikkeusta hallintolain (434/2003) 34 §:stä. Perustuslakivaliokunta on pitänyt aiheellisena, että lakivaliokunta selvittää, onko tällaiselle hallintolaista poikkeavalle sääntelylle perusteita ja tarvetta.

Saadun selvityksen mukaan vangin kuulemista koskevan säännöksen tarkoituksena on ohjata täytäntöönpanosta vastaavien virkamiesten käytäntöjä ja korostaa kuulemisen tärkeyttä. Tähän tarkoitukseen nähden säännös on lakivaliokun-

nan mielestä syytä säilyttää vankeuslaissa. Perustuslakivaliokunnan huomautuksen vuoksi lakivaliokunta kuitenkin ehdottaa, että pykälästä poistetaan rajausta "tärkeisiin" päätöksiin ja että sen loppuun lisätään viittaus hallintolain kuulemissäännöksen noudattamiseen.

12 §. Viittaussäännös. Pykälässä on viittaus, jonka mukaan Vankeinhoitolaitoksen virkamies-ten virkanimikkeistä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (275/2002).

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan huomauttanut, että säädösten hierarkkisten suhteiden takia asetuksen mainitseminen laissa nimeltä ei ole asianmukaista. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että viittaus muutetaan yleisempään muotoon.

2 luku. Täytäntöönpanon aloittaminen

7 §. Maksuajan myöntäminen muutorangaistukselle vankilassa. Valiokunta on tarkistanut pykälän 1 momenttia ja pykälän otsikkoa kielellisesti.

10 §. Päätösvalta. Valiokunta on tehnyt pykälään 7 §:ään tehtyä tarkistusta vastaavan korjauksen.

3 luku. Rangaistusajan laskeminen

7 §. Rangaistusajaksi lukeminen. Pykälässä on säännökset siitä, mitä aikaa ei lueta rangaistusajaksi tietyissä tilanteissa. Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, että jos rangaistuksen alkaminen on viivästynyt tai täytäntöönpano on keskeytynyt vangin syyttä, tämä aika luetaan rangaistusajaksi.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että 2 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan vankiluvun tasoittamiseksi ja rangaistuksen asianmukaisen täytäntöönpanon turvaamiseksi oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää, että vankilat eivät ota tiettyinä ajanjaksona vastaan rangaistukseen tuomittuja, joilla on suoritettavanaan enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus tai sakon muutorangaistus. Valiokun-

nan mielestä on selvää, että tällaisessa erityistapaauksessa — vaikka rangaistuksen täytäntöönpanon aloittaminen sinänsä siirtyykin vangin syyttä — täytäntöönpanon lykkääntymiseen kuuluvaa aikaa ei voida lukea rangaistusajaksi. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttiin otetaan viittaus 2 luvun 1 §:n 3 momenttiin.

4 luku. Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

6 §. Rangaistusajan suunnitelma. Pykälässä on rangaistusajan suunnitelmaa ja sen sisältöä koskevat perussäännökset. Sen 2 momentin mukaan rangaistusajan suunnitelma sisältää suunnitelman vangin sijoittamisesta, toiminnasta rangaistusaikana, valvotusta koevapaudesta, ehdonalaista vapauttamisesta sekä poistumisluvan edellytyksistä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että "suunnitelma"-nimestään huolimatta pykälässä tarkoitettu asiakirja vaikuttaa saavan oikeudellisesti velvoittavia ja osin lain säännöksiä syrjäyttäviäkin piirteitä. Yhtenä esimerkkinä perustuslakivaliokunnan lausunnossa on mainittu nyt esillä oleva pykälä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että rangaistusajan suunnitelman velvoittavuuteen viittaavia sanontoja on tarkistettava niin, että suunnitelman luonne suosituksena tai yhtenä päätöksenteossa huomioon otettavana seikkana käy niistä ehdotettua selkeämmin ilmi.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän ilmaisu "poistumisluvan edellytyksistä" muutetaan muotoon "poistumisluvan myöntämisestä".

8 §. Vankilaan sijoittamisen yleiset periaatteet. Pykälä sisältää luettelon niistä seikoista, jotka on otettava huomioon päätettäessä vangin sijoittamisesta.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että 1 momentin luettelossa ei viitata lainkaan vangin omaan kieleen ja hänen mahdollisuuksiinsa asioida sillä. Asialla on erityistä merkitystä niiden suomalaisten vankien kannalta, joiden oma kieli on ruotsi. Kielilain (423/2003) 40 §:n 1 momentin mukaan vankilat ja niiden osastot

ovat yksikielisesti suomenkielisiä. Saman pykälän 2 momentin mukaan oikeusministeriön asetuksella voidaan vankiloihin kuitenkin perustaa yksi tai useampi ruotsinkielinen tai kaksikielinen osasto. Saadun tiedon mukaan oikeusministeriön suunnitelmissa onkin tällaisen osaston perustaminen.

Valiokunta pitää erityisesti maamme ruotsinkielisen väestöosan kannalta tärkeänä, että myös vangin omaan kieleen kiinnitetään huomiota sijoituspäätöstä tehtäessä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa pykälän momenttiin otettavaksi asiaa koskevan säännöksen. Tässä yhteydessä valiokunta myös kiinnittää oikeusministeriön vakavaa huomiota siihen, että kaikkien vangeille myönnettävien etuisuuksien hakemista tai heille kuuluvien oikeuksien toteuttamista varten tarvittavien lomakkeiden tulee poikkeuksetta olla saatavilla myös ruotsin kielellä.

Vankeuden täytäntöönpanon tarkoituksesta johtuu, että vangin käyttämä kieli ei voi olla yksin määräävä seikka sijoituspäätöstä tehtäessä, vaan huomioon on otettava myös muun muassa täytäntöönpanon varmuus sekä vangin oma ja muiden henkilöiden turvallisuus. Valiokunta korostaakin, että nyt ehdotettu säännös ei muodosta perustetta, jolla ulkomaalaiset vangit voisivat vaatia itsensä sijoitettaviksi samaan laitokseen kyseistä kansallisuutta olevien muiden vankien kanssa.

5 luku. Sijoittaminen vankilassa

5 §. Varmuusosasto. Pykälässä on varmuusosastoa koskevat perussäännökset. Sen 2 momentin mukaan varmuusosastolle sijoitetun vangin oikeuksia saadaan rajoittaa vankeuslaissa säädetyillä perusteilla siinä määrin kuin sijoittaminen välttämättä vaatii.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt pykälän sanamuotoa laitosvaltaan perustuvien rajoitusten kiellon kannalta jossain määrin ongelmallisena. Rajoitusten sallittavuutta parempi on perustuslakivaliokunnan mielestä sellainen kieltoon perustuva muotoilu, jota käytetään esimerkiksi tämän luvun 3 §:n 2 momentissa.

Lakivaliokunta ehdottaa, että momentin sanamuotoa muutetaan perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla.

6 luku. Siirtäminen vankilasta toiseen

1 §. Siirtäminen suljetusta vankilasta avolaitokseen. Pykälässä säädetään niistä seikoista, jotka on otettava huomioon harkittaessa vangin siirtämistä suljetusta vankilasta avolaitokseen. Pykälän 1 kohdan mukaan näihin seikkoihin kuuluu se, että avolaitokseen siirtäminen on perusteltu rangaistusajan suunnitelman perusteella.

Edellä 4 luvun 6 §:n perusteluissa selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että kohta muutetaan muotoon "avolaitokseen siirtäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista".

Pykälän 4 kohdan mukaan avolaitokseen siirtäminen edellyttää, että vanki sitoutuu olemaan käyttämättä muun muassa dopingaineita. Valiokunnan mielestä on tulkinnanvaraista, mitä kulloinkin pidetään dopingaineena. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että säännöksessä viitataan rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuihin dopingaineisiin. Tämä vastaa myös ehdotuksen perusteluista (s. 155/I) ilmi käyvää tarkoitusta. Samalla valiokunta on korvannut "päihde"-sanan "päihdyttävä aine" -termillä, koska muissa ehdotetun lain pykälissä käytetään pääsääntöisesti sitä.

2 §. Siirtäminen avolaitoksesta suljettuun vankilaan. Valiokunta on korjannut pykälän 1 momentin 1 kohdassa olevan viittauksen.

3 §. Vangin siirtäminen toiseen vankilaan. Pykälässä säädetään niistä seikoista, joita otetaan huomioon päätettäessä siirtää vanki suljetusta vankilasta toiseen suljettuun vankilaan tai avolaitoksesta toiseen avolaitokseen.

Edellä 4 luvun 6 §:n perusteluissa selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin viittaus rangaistusajan suunnitelmaan muutetaan muotoon "jos se edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista" ja että momen-

tin loppuosaan tehdään tästä johtuva kielellinen tarkistus.

6 §. *Siirtämisestä päättäminen.* Valiokunta on täsmentänyt pykälän 3 momentin sanontaa.

8 luku. Toimintaan osallistuminen

2 §. *Osallistumisvelvollisuus.* Pykälän 1 momentin mukaan vanki on rangaistusajan suunnitelman mukaisesti velvollinen vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana osallistumaan vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan.

Edellä 4 luvun 6 §:n perusteluissa selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että momentista poistetaan viittaus rangaistusajan suunnitelmaan. Esillä olevan kaltaisessa perussäännöksessä tällainen maininta on valiokunnan mielestä myös asiallisesti tarpeeton.

3 §. *Toiminnan järjestäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan vangille on annettava vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana tilaisuus täyttää osallistumisvelvollisuutensa rangaistusajan suunnitelman mukaisessa toiminnassa.

Edellä 4 luvun 6 §:n perusteluissa selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että viittaus rangaistusajan suunnitelmaan muutetaan muotoon "rangaistusajan suunnitelman toteutumista edistävässä toiminnassa".

4 §. *Toimintaan sijoittaminen.* Pykälän mukaan vanki on sijoitettava toimintaan rangaistusajan suunnitelman mukaisesti ottaen lisäksi huomioon vankilan järjestys ja turvallisuus sekä yhteiskunnan turvallisuus.

Edellä 4 luvun 6 §:n perusteluissa selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että rangaistusajan suunnitelma mainitaan pykälässä muiden seikkojen rinnalla yhtenä huomioon otettavana seikkana toimintaan sijoittamista koskevaa ratkaisua tehtäessä.

10 §. *Luvan edellytykset.* Pykälässä säädetään siitä, millä edellytyksillä vangille voidaan antaa

lupa omaan työhön tai vankilan ulkopuolella järjestettävään toimintaan osallistumiseen. Sen 1 momentin 1 kohdan mukaan luvan tai sijoituksen edellytyksenä on, että sijoitus perustuu vangille tehtyyn rangaistusajan suunnitelmaan. Edellä 4 luvun 6 §:n perusteluissa selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että kohta muutetaan muotoon, jonka mukaan luvan myöntämistä harkittaessa otetaan huomioon, edistääkö se rangaistusajan suunnitelman toteutumista. Samasta syystä valiokunta ehdottaa pykälän johdantokappaletta muotoiltavaksi uudelleen niin, ettei myöskään sen perusteella synny käsitystä rangaistusajan suunnitelman velvoittavuudesta.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momentin 1 kohtaa muutetaan vastaavasti kuin edellä 6 luvun 1 §:n 4 kohtaa.

11 §. *Luvan tai sijoituksen peruuttaminen.* Valiokunta on korjannut pykälän 2 momentissa olevan viittauksen.

12 §. *Osallistumisvelvollisuudesta vapauttaminen määräajaksi.* Pykälän 1 momentin mukaan rangaistusajan suunnitelman mukaisesti säännöllisesti toimintaan osallistunut vanki voidaan vapauttaa osallistumisvelvollisuudesta määräajaksi, enintään neljäksi viikoksi vuodessa.

Edellä 4 luvun 6 §:n perusteluissa selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että momentti muutetaan muotoon, jonka mukaan osallistumisvelvollisuudesta vapauttamista harkittaessa otetaan huomioon rangaistusajan suunnitelman toteutuminen.

14 §. *Päätösvalta.* Pykälässä järjestetään päätösvaltan käyttäminen tässä luvussa tarkoitetuissa asioissa. Sen 3 momentin mukaan pykälän 2 momentissa tarkoitettu päätösvalta voidaan Rikosseuraamusviraston ilmoituksella siirtää 1 momentissa tarkoitettulle virkamiehelle. Laki-valiokunnan mielestä päätösvaltan siirtäminen "ilmoitus"-nimisellä toimenpiteellä ei ole asianmukaista toimenpiteen luonteeseen nähden. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että päätösvaltan

siirtäminen tehdään Rikosseuraamusviraston päätöksellä.

9 luku. Vangin omaisuus ja tulot

1 §. Omaisuuden hallussapito. Pykälä sisältää säännökset siitä, millaista omaisuutta tai mitä aineita vanki ei saa pitää hallussaan samoin kuin siitä, miten omaisuuden kanssa muutoin menettellään. Edellä 6 luvun 1 §:n yhteydessä esittämillään perusteilla valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin lisätään dopingaineiden kohdalle täsmäntävä viittaus rikoslain 44 luvun 16 §:ään.

10 luku. Sosiaali- ja terveydenhuolto

10 §. Päätösvalta. Pykälässä säädetään siitä, kuka Vankeinhoitolaitoksessa tekee päätökset vankien sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevista asioissa. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota 2 momenttiin, jonka mukaan vankilan johtaja päättää, lääkäriä mahdollisuuksien mukaan kuultuaan, vangin lähettämisestä hoitoon tai tutkimukseen vankilan ulkopuolelle. Järjestely on ymmärrettävä siitä näkökulmasta, että kokonaisvastuu rangaistuksen täytäntöönpanon asianmukaisuudesta ja turvallisuudesta on viime kädessä aina vankilan johtajalla. Tämän vuoksi lopullista päätösvaltaa tällaisessakaan asiassa ei voida antaa lääkärille. Tässä yhteydessä valiokunta kuitenkin korostaa, että lääketieteellisen selvityksen osalta vankilan johtajan päätöksen tulee näissä asioissa aina perustua lääkärin lausuntoon, jos sellainen on tilanne huomioon ottaen saatavissa.

11 luku. Vapaa-aika

8 §. Päätösvalta. Pykälän 1 momentin mukaan vapaa-ajan toimintaan ja 3 §:ssä tarkoitettuun jumalanpalvelukseen, hartaushetkeen ja muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen osallistumisen epäamisestä päättää tilaisuuden järjestäjää kuultuaan valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Momentin ehdotettu sanamuoto huomioon ottaen siinä säädetty päätösvalta koskee nyt vain

2 §:n 3 momentissa ja 3 §:n 3 momentissa tarkoitettua yksittäistapauksellista päätöksentekoa. Sen sijaan epäselväksi jää, kuka on toimivaltainen tekemään 2 §:n 2 momentissa tarkoitetut, pitempiaikaista rajoitusta tarkoittavat päätökset. Valiokunta ehdottaa, että momenttia tältä osin selvennetään osoittamalla siinä tarkoitetut virkamiehet toimivaltaisiksi molemmissa tilanteissa. Samalla yksittäistapaukselliseen päätöksentekoon liittyvä velvollisuus kuulla tilaisuuden järjestäjää tulee erottaa omaksi virkkeekseen.

12 luku. Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §. Kirjeenvaihto ja kirjeiden tarkastaminen. Pykälässä säädetään siitä, millä edellytyksillä vangille saapunut tai häneltä peräisin oleva suljettu kirje tai muu postilähetys saadaan tarkastaa tai avata. Sen 1 momentin mukaan tämä voitaisiin tehdä, "jos on syytä".

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan korostanut, että vaikka luottamuksellisen viestin salaisuuteen voidaan lailla säätää rajoituksia muun muassa vapaudenmenetyksen aikana, niin tällaisiin rajoituksiin kohdistuu perustuslain 10 §:n 3 momentissa nimenomaisesti mainittu välttämättömyyedellytys. Samalla perustuslakivaliokunta painottaa, että viestin salaisuutta voidaan laitosoiloissakin rajoittaa vain siinä määrin kuin se kussakin yksittäistapauksessa on perusteltua. Siksi sääntelyä on sen mukaan syytä tarkistaa niin, että säännöksissä mainittuna kunkin toimenpiteen edellytyksenä on yksittäistapauksellinen ja toimenpiteen ankaruutta oikeasuhtaisesti vastaava perusteltu tarve.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että 1 momentissa tarkoitettu postilähetys saadaan avata vain, jos yksittäistapauksessa on perusteltua syytä epäillä sen sisältävän lain 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä. Sen sijaan kirjeen tai muun postilähetyksen saa aina tarkastaa läpivalaisemalla tai muulla tavalla sitä avaamatta sen tutkimiseksi, sisältääkö se säädettävän lain mukaan kiellettyjä aineita tai esineitä.

Valiokunnan 1 momenttiin ehdottaman muutoksen vuoksi 2 momentissa oleva viittaus lain

9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momenttiin käy tarpeettomaksi ja se voidaan poistaa.

2 §. Kirjeen lukeminen ja jäljennöksen ottaminen. Pykälän 1 momentin mukaan vangille saapunut tai häneltä peräisin oleva kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Kirjeen tai muun viestin lukeminen on luottamuksellisen viestin salaisuuden kannalta ankarampi toimenpide kuin pelkkä lähetyksen avaaminen. Siksi lakivaliokunta perustuslakivaliokunnan 1 §:n kohdalla selostettuun lausuntoon viitaten ehdottaa, että viestin lukeminen on sallittua vain, jos se on yksittäistapauksessa perustellusta syystä tarpeen säännöksessä yksilöityjen tarkoitusten toteuttamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan viestistä voidaan ottaa jäljennös, jos sitä luettaessa käy ilmi, että se "saattaa" sisältää suunnitelmia tai tietoja momentissa mainituista rikoksista. Koska viestin salaisuus on viestiä luettaessa murtunut, jäljennöksen ottaminen viestistä ei merkitse enää olennaista lisäloukkausta. Siksi valiokunta ehdottaa, että jäljennös voidaan ottaa, jos on todennäköistä, että viesti sisältää edellä mainittuja suunnitelmia tai tietoja.

7 §. Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen. Pykälässä säädetään puhelun kuuntelemisen ja tallentamisen edellytyksistä. Kuten perusteluisissa (s. 178/II) mainitaan, tallentamisen edellytykset on tarkoitettu yhteneväisiksi kirjeen lukemiselle asetettujen edellytysten kanssa. Perustuslakivaliokunnan edellä 1 §:n kohdalla esiteltyyn lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että puhelun kuuntelemisen edellytykset pykälän 1 momentissa säädetään vastaamaan valiokunnan ehdottamaa 2 §:n 1 momenttia.

Puhelun tallentamisen edellytyksistä säädetään pykälän 2 momentissa. Koska näiden edellytysten on tarkoitus olla samat kuin kirjeen tai

muun viestin jäljentämisen kohdalla, valiokunta ehdottaa, että momentti säädetään vastaamaan valiokunnan ehdottamaa 2 §:n 2 momenttia.

Lakivaliokunta on kiinnittänyt lisäksi huomiota siihen, ettei pykälään sisälly säännöksiä tallenteiden säilyttämisestä ja hävittämisestä. Valiokunnan mielestä tällaiset säännökset ovat vangin oikeusturvan kannalta tarpeen. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttiin lisätään säännös, jonka mukaan syntyneet taltiot tai tallenteet on viipymättä hävitettävä, jollei niitä lain 19 luvun 2 §:n nojalla luovuteta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

8 §. Kirjeenvaihto ja puhelut varmuusosastolla. Pykälän 1 momentin mukaan varmuusosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 §:ssä tarkoitettu kirje ja muu postilähetys saadaan lukea, jos siihen yksittäisessä tapauksessa on syytä.

Lakivaliokunta on perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella ehdottanut kirjeen lukemisen edellytyksiä tiukennettaviksi. Tällaisen toimenpiteen edellytysten johdonmukaisuuden säilyttämiseksi lakivaliokunta ehdottaa myös tätä pykälää muutettavaksi. Koska varmuusosastolle sijoittaminen lain 5 luvun 6 §:n mukaan jo sinänsä edellyttää perusteltuja epäilyksiä tiettyihin tekoihin syylistymisestä, kirjeen lukemisen edellytykset voivat valiokunnan mielestä olla tässä alemmat kuin tavallisissa tapauksissa. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että varmuusosastolle sijoitetun vangin kirje voidaan lukea, jos se yksittäistapauksessa on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lisäksi valiokunta ehdottaa säännöstä täydennettäväksi niin, että varmuusosastolle sijoittaminen ei poista vangin ja hänen oikeudenkäyntiasiamiehensä tai -avustajansa kirjeenvaihdon luottamuksellisuutta. Tämän vuoksi momentin alkuosaan ehdotetaan lisättäväksi viittaus myös luvun 4 §:ään.

13 luku. Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §. Tapaaminen. Pykälässä säädetään vangin oikeudesta tavata vieraita. Sen 2 momentin mukaan varmuusosastolle sijoitetun vangin oikeutta tavata muita kuin lähiomaisiaan tai muuta läheistään taikka 12 luvun 4 §:ssä tarkoitettua henkilöä voidaan rajoittaa, jos on perusteltua syytä epäillä väärinkäytöksiä.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä "väärinkäytös"-sana on asiattoman epämääräinen. Se on tämän vuoksi pitänyt aiheellisena, että sääntelyä täsmennetään esimerkiksi sitomalla rajoitusmahdollisuus epäilyyn vankeuslain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten rikkomisesta. Lakivaliokunta ehdottaa, että momenttia täsmennetään perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla. Valiokunta on lisäksi tarkistanut momentissa käytettyjä sanontoja.

2 §. Tapaamistilat ja tapaamisten valvonta.

Pykälä sisältää yleissäännökset tapaamiseen käytettävistä tiloista ja tapaamisten valvontatavoista. Sen 2 momentin mukaan tapaamista voidaan valvoa myös videolaitteilla. Valiokunnan mielestä tällaisesta teknisin laittein tapahtuvasta valvonnasta on asianmukaista etukäteen ilmoittaa vangille ja häntä tapaamaan tulleelle henkilölle. Käytännössä tämä voi tapahtua esimerkiksi sijoittamalla tapaamistilaan tällaisesta valvontamuodosta kertova kyltti. Valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään ilmoittamisvelvollisuutta koskeva säännös.

6 §. Tapaamiskielto. Valiokunta on tehnyt pykälän 3 momenttiin kielellisen tarkistuksen.

12 §. Tarkemmat määräykset. Pykälä sisältää valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden sekä säännöksen Rikosseuraamusviraston norminantovaltuudesta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että viranomaisen päätöksellä annettavaa normia kutsutaan pykälässä säännökseksi. Lakivaliokunta ehdottaa säännöksen tarkistamista perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti.

14 luku. Poistumislupa

2 §. Poistumislupa rangaistusajan pituuden perusteella. Pykälässä säädetään niistä seikoista, jotka otetaan huomioon harkittaessa poistumisluvan myöntämistä rangaistusajan pituuden perusteella.

Edellä 4 luvun 6 §:n kohdalla selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 kohta muutetaan muotoon "luvan myöntäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista".

6 §. Lupa poistua saatettuna. Pykälässä säädetään niistä tapauksista, joissa poistumislupa voidaan myöntää saatettuna tai ainoastaan saatettuna. Pykälän 3 momentin mukaan elinkautista vankeusrangaistusta suorittavalle vangille on myönnettävä lupa poistua saatettuna vähintään kerran vuodessa rangaistusajan suunnitelman mukaisesti, jos hänelle ei myönnetä poistumislupaa 3 §:ssä tarkoitettuna aikana.

Edellä 4 luvun 6 §:n kohdalla selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että viittaus rangaistusajan suunnitelmaan poistetaan. Ehdotettu poisto ei kuitenkaan estä sitä, että rangaistusajan suunnitelmaan sisällytetään tietoja niistä ajankohdista, jolloin poistumisen ennakoidaan tulevan kyseeseen.

11 §. Päätösvalta. Pykälässä säädetään päätösvallassa erilaisten poistumislupien suhteen. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttia muutetaan samalla tavoin kuin se on edellä ehdottanut muutettavaksi 8 luvun 14 §:n 3 momenttia.

15 luku. Vankilan järjestys ja kurinpito

1 §. Vankilan järjestyssääntö. Pykälän mukaan vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää säädettävää lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä täydentäviä määräyksiä pykälässä yksilöidyistä asioista. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että ehdotettu sanamuoto aiheuttaa tarpeetonta tulkinnanvaraisuutta viranomaisen norminasettamistoimivallan laajuudesta. Sen mukaan valtuudessa on siksi syytä käyt-

tää lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempien määräysten antamista tarkoittavaa sanamuotoa. Lakivaliokunta ehdottaa, että pykälää muutetaan perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti.

3 §. Järjestysrikkomukset. Pykälässä luetellaan ne järjestysrikkomukset, joista vangille voidaan määrätä kurinpitorangeistus.

Pykälän *1 momentin 4 kohdan* mukaan järjestyksessä pidetään myös vankilan järjestyssäännön rikkomista. Hallituksen esityksen perusteluissa (s. 189/II) mainitaan rankaisemisen edellytyksenä olevan, että järjestyssäännössä on siitä nimenomaisesti mainittu. Koska järjestyssääntö voi luvun 1 §:n mukaan sisältää määräyksiä hyvin monenlaisista asioista, lakivaliokunnan mielestä on tärkeää, että vanki yksityiskohtaisesti tietää ne määräykset, joiden rikkominen on kurinpidollisesti rangaistavaa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että momentin 4 kohtaan lisätään tätä tarkoittava säännös.

Valiokunta on yksinkertaistanut momentin *6 kohdan* kieliasua.

4 §. Vangille määrättävät kurinpitorangeistukset. Pykälän mukaan vangille voidaan kurinpitorangeistuksena määrätä varoitus, oikeuksien menetys, yksinäisyysrangaistus tai suoritettun ajan menettäminen. Viimeksi mainittua voidaan määrätä enintään 20 vuorokauden ajaksi. Suoritettun ajan menettämisestä, kuten muistakin kurinpitorangeistuksista, päättää 15 luvun 17 §:n 3 momentin mukaan vankilan johtaja.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan hallituksen esityksen perusteluihin viitaten katsonut, että ehdotus merkitsee hallintoviranomaiselle annettavaa toimivaltaa määrätä vankeusrangaistusta vastaavasta vapaudenmenetyksestä. Perustuslakivaliokunnan mukaan kyseessä on perustuslain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettu vapaudenmenetys, jonka määrääminen kuuluu tuomioistuimelle. Tähän perustuslakivaliokunnan arvioon ei vaikuta se, että suoritettun ajan menetys ei luvun 9 §:n 2 momentin mukaan voi pidentää tuomioistuimen määräämää rangaistusaikaa. Perustuslakivaliokunta on tältä osin pitänyt ta-

vallisen lainsäätämisyjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä, että toimivalta määrätä suoritettun ajan menettämisestä osoitetaan laissa tuomioistuimelle tai että tätä kurinpitorangeistusta koskevat säännökset poistetaan.

Suoritettun ajan menettämisen määräämisen siirtäminen tuomioistuimille tässä yhteydessä vaatisi lakivaliokunnan mielestä sellaisten tuomioistuinikäsitteitä edeltävien uusien menettelyjen kehittämistä, joiden avulla voitaisiin säilyttää ehdotettuun järjestelmään liittyvät edut mutta jotka samalla takaisivat vangin oikeusaseman menettelyjen aikana. Tämä edellyttää valiokunnan arvion mukaan sellaista selvitys- ja valmistelutyötä, joka ei tässä yhteydessä ole mahdollista. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että suoritettun ajan menettämistä koskeva kurinpitorangeistus ainakin tässä vaiheessa poistetaan laista.

Valiokunnan mielestä oikeusministeriön tulee erikseen arvioida, onko suoritettun ajan menettäminen kurinpitoseuraamuksena edelleen tarpeen vankiloissa. Jos tässä arvioissa päädytään myönteiselle kannalle, tulee valiokunnan mielestä tutkia, onko sen soveltamisalaa mahdollista jollain tavoin rajoittaa esimerkiksi erityyppisten vankiloiden suhteen. Mahdollisesti luotavan uuden menettelyn tulee rakentua perustuslakivaliokunnan lausunnossaan esittämälle kannanotolle siitä, että kyseisen seuraamuksen määrääminen kuuluu tuomioistuimelle.

9 §. Suoritettun ajan menetys. Koska valiokunta on edellä ehdottanut suoritettun ajan menettämisseuraamuksen tässä vaiheessa poistettavaksi laista, tulee myös tämä pykälä poistaa. Tällöin luvussa jäljempänä seuraavien pykälien numerointi muuttuu yhtä pienemmäksi.

14 (15) §. Vangin pitäminen erillään selvittämisen aikana. Valiokunta on tarkistanut pykälän *1 momentin* alussa käytetyn ilmaisun vastamaan 3 §:ää.

16 (17) §. Päätösvalta. Koska valiokunta on edellä ehdottanut luvun 9 §:n poistettavaksi, on pykälän *3 momentissa* olevaa viittausta tarkistettava.

16 luku. Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

3 §. Vangin turvatarkastus. Valiokunta on tarkistanut *2 momentin* alussa käytetyn käsitteen vastaamaan *1 momenttia*.

7 §. Päihitteetömyyden valvonta. Pykälässä säädetään vangin velvollisuudesta antaa virtsa- tai sylkinäyte taikka suorittaa puhalluskoe.

Edellä *6 luvun 1 §:n* kohdalla esittämillään perusteilla valiokunta ehdottaa, että dopingaineiden määrittelyä täsmennetään lisäämällä pykälän *1 momenttiin* viittaus rikoslain *44 luvun 16 §:ään*.

10 §. Päätösvalta. Valiokunta on tarkistanut *1 momentin* alussa käytetyn käsitteen vastaamaan *luvun 3 §:n 1 momenttia*.

17 luku. Muun henkilön tarkastaminen

1 §. Pääsy vankilaan. Valiokunta on tarkistanut pykälän *3 momentin* ensimmäisen virkkeen kieliasun.

18 luku. Turvaamistoimenpiteet ja voimakkeiden käyttö

1 §. Turvaamistoimenpiteet. Pykälässä luetaan vankilassa käytettävissä olevat turvaamistoimenpiteet, joihin pykälän mukaan kuuluu myös kahlehtiminen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt "kahlehtiminen"-termiä vanhahkona ja huomauttanut, että se olisi asianmukaista korvata nykyaikaisemmalla ilmaisulla.

Hallituksen esityksen perustelujen (s. 202/1) mukaan nykyisin käytössä olevia kahlehtimisvälineitä ovat käsiraudat ja muovinen side, jolla vangin kädet voidaan sitoa. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että "kahlehtiminen" korvataan "sitominen"-termillä, jonka sisältö ilmenee *luvun 2 §:stä*.

2 §. Kahlehtiminen. Edellä *1 §:n* kohdalla esitetyin perustein lakivaliokunta ehdottaa, että "kahlehtiminen"-termi korvataan pykälässä "sitomi-

nen"-ilmaisulla. Valiokunta ehdottaa lisäksi sen sisällön määrittelemistä *1 momentin* alkuosassa siten, että sitominen tarkoittaa vangin välittömän toimintavapauden rajoittamista käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla.

3 §. Tarkkailu. Pykälässä säädetään vangin asettamisesta tarkkailuun, jolla pyritään varmistamaan vieroitusoireista kärsivän turvallisuus, estämään itsetuhoisen käyttäytyminen tai hillitsemään väkivaltaista käyttäytymistä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt ongelmallisena, ettei säännöksestä aivan selvästi ilmene, mitä siinä tarkoitetaan "tarkkailulla". Sen mielestä sääntelyä on aiheellista täsmentää hallituksen esityksen perusteluja vastaavilla maininnoilla, joiden mukaan kysymys on vangin sijoittamisesta huoneeseen tai selliin, jossa häntä voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *1 momentin* johdantokappaletta täsmennetään esitetyllä tavalla.

4 §. Eristämistarkkailu. Pykälässä säädetään vangin sijoittamisesta eristämistarkkailuun, jos on syytä epäillä, että hänellä vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan päihiteitä taikka muita *9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa* tarkoitettuja luovattomia esineitä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan esittänyt eristämistarkkailun osalta vastaavan huomautuksen kuin tarkkailusta. Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *1 momenttia* täsmennetään. Koska eristämistarkkailun tarkoituksena on sen valvominen, että kehoon kätkeyt aineet tai esineet poistuvat sieltä, tämä on otettava huomioon myös säännöksen muotoilussa. Sen vuoksi lakivaliokunta ehdottaa eristämistarkkailua luonnehdittavaksi siten, että siinä vankia ja päihdyttävien aineiden taikka kiellettyjen aineiden tai esineiden poistumista hänen kehostaan voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin. Samalla valiokunta ko-

rosta, että tällaisessa tarkkailussa on noudatettava vähimmän haitan periaatetta sekä hienotunteisuutta erityisesti niissä tapauksissa, joissa tilanne välttämättä edellyttää myös muun muassa saniteettitilojen käyttämiseen kohdistuvaa valvontaa.

Pykälän 1 momenttiin tehdyn sanonnallisen muutoksen vuoksi valiokunta on tarkistanut myös 2 momenttia.

6 §. *Voimakeinojen käyttö.* Valiokunta on tehnyt pykälän 1 momentin 1 kohtaan lakiteknisen tarkistuksen.

Pykälän 3 momentissa säädetään sivullisen oikeudesta käyttää voimakeinoja silloin, kun hän avustaa Vankeinhoitolaitoksen virkamiestä tämän virkatehtävässä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut pitäneensä tällaista sääntelyä hyväksyttävänä, jos mahdollisuus avustavan henkilön voimankäyttöön säädetään selkeästi poikkeukselliseksi ja se rajataan tilanteisiin, joissa virkamiehen on erittäin tärkeän ja kiireellisen virkatehtävänsä suorittamiseksi välttämätöntä turvautua sivullisen voimankäyttöapuun. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että sääntelyä täydennetään tällaisilla rajauksilla.

Lakivaliokunta ehdottaa, että momenttia muutetaan perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti.

Lisäksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän uudeksi 4 momentiksi otetaan viittaus niihin rikoslain säännöksiin, jotka koskevat voimakeinojen käytön liioittelua.

7 §. *Menettelysäännökset.* 8 §. *Päätösvalta.* 9 §. *Tarkemmat säännökset.* Valiokunnan 1 ja 2 §:n kohdalla ehdottaman terminologisen muutoksen vuoksi on myös näitä pykäläiä muutettava vastavasti.

19 luku. Ilmoitukset ja tiedon antaminen

10 §. *Vaitiolo-oikeus.* Pykälässä säädetään Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen vaitiolo-oikeudesta ja mahdollisuudesta sen rajoittamiseen. Pykälän 1 momentin mukaan Vankeinhoitolaitoksen virkamiehellä ei todistajana oikeu-

denkäynnissä tai esitutkinnassa kuultaessa olevollisuutta ilmaista hänelle virkatehtävässä luottamuksellisesti tiedon antaneen henkilöllisyyttä, jos tieto koskee rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai rikoslain 50 luvun 1—4 §:ssä tarkoitettua huumausainerikosta.

Hallituksen esityksen perustelujen (s. 208/II) mukaan säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa vain se, että vankeinhoidon piirissä voidaan saada vihjeitä etenkin vankilassa tapahtuvasta tai suunnitteilla olevasta rikollisuudesta, jotta vankilan järjestys voidaan turvata. Lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotettu säännös on tarkoitettu perustelujen mukaan koskemaan vain vangilta saatua vihjetietoa. Asian merkityksen vuoksi valiokunta ehdottaa, että lakiin otetaan tätä koskeva maininta. Valiokunta on lisäksi selkeyttänyt pykälän kieliäsuä.

11 §. *Päätösvalta.* Valiokunta on korjannut pykälään sisältyvän viittauksen.

20 luku. Muutoksenhaku

Muutoksenhakuoikeutta koskevan sääntelyn toteuttamistapa. Hallituksen esityksessä luvun muutoksenhakuoikeutta koskeva sääntely on laadittu pitäen lähtökohtana sitä, että laissa luetellaan ne päätökset, joihin on oikeus hakea muutosta valittamalla joko käräjäoikeuteen tai hallinto-oikeuteen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että tällainen sääntelytapa jättää epäselväksi, onko asianosaisella oikeus saada lain muiden säännösten nojalla tehty päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi silloinkaan, kun päätös koskee hänen oikeuttaan tai velvollisuuttaan perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettussa mielessä. Perustuslakivaliokunta huomauttaa lisäksi, että muutoksenhakuoikeutta koskevat luettelot eivät voi vaikuttaa eräänlaisina välillisinä muutoksenhakukieltoina vaan että hallintolainkäyttölaista, ennen kaikkea sen 5 §:stä, ja perustuslain 21 §:n 1 momentista seuraa, onko kysymyksessä valituskelpoinen ratkaisu. Perustuslakivaliokunnan mukaan asianmukaisin tapa sään-

nellä muutoksenhakuoikeutta on sisällyttää lakiin tavanomainen maininta hallintolainkäytönlain soveltamisesta. Perustuslain kannalta hyväksyttävistä muutoksenhakuoikeuden rajoituksista on taasen mahdollista säätää lakiin otettavilla muutoksenhakukielloilla.

Lakivaliokunta toteaa olevan usein tulkinnanvaraista, mitkä ratkaisut sisältävät sellaisen kannanoton yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, että ratkaisua on pidettävä valituskelpoisena hallintopäätöksenä. Tällöin joudutaan käymään rajaa ennen kaikkea suhteessa tosiasialliseen hallintotoimintaan, josta valitusoikeutta ei ole. Tällainen rajankäynti on hankalaa etenkin vankilan kaltaisessa ympäristössä, jossa päivittäin joudutaan tekemään lukuisia vangin asemaan vaikuttavia ratkaisuja. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunnan kannanoton mukainen muutos ei ole toteutettavissa tässä yhteydessä. Lakivaliokunnan mielestä oikeusministeriön tulee kuitenkin selvittää mahdollisuudet laatia perustuslakivaliokunnan esittämän mallin mukainen luettelo sellaisista vankilassa tehtävistä ratkaisuksista, joihin ei saa hakea muutosta. Samalla tulee arvioida tällaisen järjestelyn suhde oikaisuvaatimusmenettelyyn.

1 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentissa säädetään niistä päätöksistä, joihin vanki saa hakea muutosta valittamalla käräjäoikeuteen. Koska valiokunta on edellä ehdottanut, että kurinpitörangaistuksista poistetaan suoritettujen ajan menetys, pykälän 1 momentin 1 kohta on poistettava.

9 §. Muutoksenhaun alaiset asiat. Valiokunta on muuttanut pykälän 1 momentin 1 kohdan loppua vastaamaan edellä 2 luvun 7 §:ään tekemäänsä muutosta.

10 §. Oikaisuvaatimus. Valiokunta on korjannut pykälässä olevan termin.

12 §. Valituksen tekeminen. Valiokunta on oikaissut pykälässä olevan virkanimikkeen.

13 §. Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus täytäntöönpanoon. Pykälän mukaan oikaisuvaatimuksen tai valituksen käsittely ei keskeytä päätöksen täytäntöönpanoa, ellei aluevankilan johtaja tai hallinto-oikeus toisin päätä. Valiokunta ehdottaa pykälää selvennettäväksi niin, että siitä käy ilmi, missä asian käsittelyvaiheessa yhtäältä aluevankilan johtaja tai toisaalta hallinto-oikeus voi keskeyttää päätöksen täytäntöönpanon.

22 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

3 §. Siirtymäsäännökset. Valiokunta on tarkistanut pykälän 3 momenttia kielellisesti.

2. Tutkintavankeuslaki

1 luku. Tutkintavankeuden toimeenpanon yleiset periaatteet

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädetään niistä vankilassa olevista henkilöryhmistä, joihin tutkintavankeuslakia sovelletaan. Pykälän 4 momentin mukaan tutkintavankeuden toimeenpanosta poliisin säilytystilassa säädetään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa. Koska mainittua lakia koskevaa hallituksen esitystä ei vielä ole annettu eduskunnan käsiteltäväksi, nyt säädettävä laki tulee vahvistettavaksi ennen sen hyväksymistä. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että viittaussäännös muutetaan yleisempään muotoon.

4 §. Tutkintavankeuden toimeenpanolle asetettavat vaatimukset. Pykälän mukaan tutkintavangin oikeuksia ei saa säädettävän lain nojalla rajoittaa enempää kuin tutkintavankeuden tarkoitus, tutkintavankeudessa pitämisen varmuus ja vankilan järjestyksen ylläpitäminen vaativat.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että säännöksellä korostetaan asianmukaisesti rajoitusten laki- ja tarkoitussidonnaisuutta. Se on kuitenkin pitänyt oikeasuhtaisuuden ja säännösten johdonmukaisen kirjoitustavankin näkökulmasta asianmukaisena, että säännöstä täydennetään edellytyksellä rajoitusten välttämättömyydestä.

Lakivaliokunta ehdottaa, että pykälää muutetaan perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla.

5 §. *Tutkintavangin kohtelu.* Valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttia muutetaan vastaamaan sen vankeuslain 1 luvun 5 §:n 3 momenttiin ehdottamaa muutosta.

6 §. *Tutkintavangin kuuleminen.* Vankeuslain 1 luvun 7 §:n kohdalla selostettuun perustuslakivaliokunnan kannanottoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että tätä pykälää muutetaan vastaavalla tavalla.

3 luku. Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen

1 §. *Sijoittaminen vankilassa.* Pykälässä säädetään tutkintavangin sijoittamisesta vankilassa. Pykälän 1 momentin mukaan tutkintavanki on sijoitettava eri osastolle kuin rangaistusta suorittavat vangit poikkeuksellisia tilanteita lukuun ottamatta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut säännöksen vastaavan sanamuodoltaan YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan sopimuksen (SopS 7—8/1976) 10 artiklan 2 kappaleen a) kohtaa, jonka perusteella syytettyjen ja tuomittujen erillään pitämisen vaatimuksesta on mahdollista poiketa poikkeuksellisissa tilanteissa. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin sääntelyn tarkkuuden näkökulmasta pitänyt ongelmallisena, että säännös ei sisällä edes yleispiirteisiä mainintoja siitä, minkä tyyppisiä poikkeustilanteita siinä tarkoitetaan. Perustuslakivaliokunta on pitänyt sääntelyn täsmentämistä näiltä osin tärkeänä.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään uusi toinen virke, jossa kyseeseen tulevia poikkeuksellisia tilanteita luonnehditaan. Sen mukaan erilleen sijoittamisesta saadaan poiketa ensinnäkin silloin, jos tutkintavanki sitä itse pyytää osallistuakseen vankilan toimintoihin. Toiseksi poikkeaminen on mahdollista, jos se on välttämätöntä tutkintavankeja, vankeusvankeja tai henkilökuntaa uhkaavan vaaran torjumiseksi.

si. Kolmantena perusteena säännöksessä mainitaan tapaukset, joissa erilleen sijoittamisesta on tilapäisesti tarpeen poiketa vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi poikkeuksellisessa tilanteessa. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun jokin vankilan osastoista joudutaan lyhytaikaisesti sulkemaan.

9 §. *Päätösvalta.* Valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttiin tehdään vastaava muutos kuin vankeuslain 6 luvun 6 §:n 3 momenttiin.

5 luku. Tutkintavangin omaisuus ja tulot

1 §. *Omaisuuksien hallussapito.* Vankeuslakiehdotuksen 6 luvun 1 §:n kohdalla esitetyistä syistä valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin lisätään viittaus rikoslain 44 luvun 16 §:ään.

6 luku. Sosiaali- ja terveydenhuolto

7 §. *Päätösvalta.* Pykälän 2 momentin mukaan vankilan johtaja päättää, kuultuaan mahdollisuuksien mukaan lääkäriä, lähettämisestä luvun 2 §:ssä tarkoitettuun hoitoon tai tutkimukseen. Valiokunta viittaa päätösvalan käyttämisen osalta vankeuslain 10 luvun 10 §:n yhteydessä esittämäänsä kantaan.

7 luku. Vapaa-aika

3 §. *Kirjasto.* Valiokunta on tehnyt pykälään lakitekniisen täsmennyksen.

5 §. *Päätösvalta.* Valiokunta ehdottaa, että pykälään tehdään vastaava muutos kuin vankeuslain 11 luvun 8 §:n 1 momenttiin.

8 luku. Kirjeenvaihto ja puhelut

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon ja vankeuslain 12 luvun yhteydessä esittämäänsä viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että luvun 1, 2 ja 7 §:ään tehdään vastaavat muutokset kuin vankeuslain 12 luvun 1, 2 ja 7 §:ään.

9 luku. Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §. *Tapaaminen.* Pykälässä säädetään tutkintavangin oikeudesta tavata vieraita. Kuten hal-

lituksen esityksen perusteluissa (s. 225/II) todetaan, tutkintavangeilla on usein vankeusvankeja enemmän keskeneräisiä asioita hoidettavana vankilan ulkopuolella. Tutkintavangeille on muun muassa YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 14 artiklan nojalla turvattava vankeusvankia laajempi oikeus pitää yhteyttä asiamieheensä. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään säännös tutkintavangin oikeudesta ilman aiheetonta viivytystä tavan 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettu asiamiehensä.

Pykälän 2 momentin mukaan tutkintavangin tapaamista on pääsääntöisesti valvottava. Valiokunta ehdottaa, että momenttiin tehdään vastaava videovalvonnasta ilmoittamista koskeva lisäys kuin vankeuslain 13 luvun 2 §:n 2 momenttiin.

Lakivaliokunnan mielestä 2 momentin pääsääntöä valvotuista tapaamisista ei ole syytä soveltaa tutkintavangin ja hänen asiamiehensä tapaamiseen tämän suhteen luottamuksellisen erityisluonteen vuoksi. Sen vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 3 momentti, jonka mukaan tutkintavangin ja hänen 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettujen asiamiehensä tapaamista ei saa valvoa, ellei ole perusteltua syytä epäillä, että tapaamisessa rikottaisiin säädettävää tutkintavankeuslakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

5 §. *Tapaamiskielto.* Valiokunta on korjannut 1 momentissa olevan virheellisen viittauksen sekä tarkistanut 3 momentin kieliasua.

10 luku. Vankilan järjestys ja kurinpito

1 §. *Vankilan järjestyssääntö.* Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälään tehdään vastaava muutos kuin vankeuslain 15 luvun 1 §:ään.

3 §. *Järjestyserikkomukset.* Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin 4 ja 5 kohtaan tehdään vastaavat muutokset kuin vankeuslain 15 luvun 1 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohtaan.

4 §. *Tutkintavangille määrättävät kurinpitovankila- ja -asiamieheensä.* Valiokunta on korjannut pykälän 2 momentissa olevan termin.

11 luku. Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

4 §. *Henkilöntarkastus.* Valiokunta on korjannut pykälän 2 momentissa käytetyn termin.

7 §. *Päihteettömyyden valvonta.* Vankeuslain 6 luvun 1 §:n kohdalla esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään viittaus rikoslain 44 luvun 16 §:ään.

12 luku. Muun henkilön tarkastaminen

1 §. *Pääsy vankilaan.* Valiokunta on tehnyt pykälän 3 momenttiin vastaavan kielellisen tarkistuksen kuin vankeuslain 17 luvun 1 §:n 3 momenttiin.

13 luku. Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että 1—4 §:ään ja 6—9 §:ään tehdään vastaavat muutokset kuin vankeuslain 18 luvun 1—4 §:ään ja 6—9 §:ään.

Valiokunta on lisäksi korjannut 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 4 §:n 3 momentissa, 6 §:n 1 momentin johdantokappaleessa ja 8 §:ssä olevia termejä.

15 luku. Muutoksenhaku

Muutoksenhakuoikeutta koskevan sääntelyn toteuttamistapa. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan huomauttanut, että muutoksenhakuoikeutta koskevat luettelot eivät voi vaikuttaa eräänlaisina välillisinä muutoksenhakukieltoina vaan että hallintolainkäyttölaista, ennen kaikkea sen 5 §:stä, ja perustuslain 21 §:n 1 momentista seuraa, onko kysymyksessä valituskel-poinen ratkaisu. Perustuslakivaliokunnan mukaan asianmukaisin tapa säännellä muutoksenhakuoikeutta on sisällyttää lakiin tavanomainen maininta hallintolainkäyttölain soveltamisesta. Perustuslain kannalta hyväksyttävistä muutoksenhakuoikeuden rajoituksista on taasen mah-

dollista säätää lakiin otettavilla muutoksenhaku-kielloilla.

Lakivaliokunta viittaa tältä osin edellä vankeuslain 20 luvun kohdalla esitettyyn.

1 §. Oikaisuvaatimus aluevankilan johtajalle. Valiokunta on korjannut 2 momentissa olevan termin.

16 luku. Erinäiset säännökset

1 §. Vankeuslain soveltaminen. Valiokunta on tehnyt pykälän 1, 3 ja 8 kohtaan kielellisiä tarkistuksia.

3. Laki pakkokeinolain muuttamisesta

1 luku. Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

18 b §. Yhteydenpidon rajoittaminen. Pykälässä säädetään oikeudesta rajoittaa tutkintavangin yhteydenpitoa muuhun henkilöön esitutkinnan, syyteharkinnan ja oikeudenkäynnin aikana, yhteydenpitorajoituksen sisällöstä ja rajoituksen määräämisestä. Pykälän 4 momentin mukaan yhteydenpidon rajoittamisesta päättää vangitsemisvaatimuksen tekijän, syyttäjän tai vankilan johtajan esityksestä vangitsemisesta päättävä tuomioistuimien. Väliaikaisesta yhteydenpidon rajoittamisesta voi tietyin edellytyksin päättää myös vankilan johtaja tai pidättämiseen oikeutettu virkamies. Momentin loppuosan mukaan yhteydenpitoa koskeva rajoitus ja sen perusteet on otettava uudelleen käsiteltäväksi 1 luvun 22 §:ssä tarkoitettun vangitsemisasiain uudelleen käsittelyn yhteydessä.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota hallituksen esityksen perusteluihin (s. 234 s.), joiden mukaan tuomioistuimen tulee käsitellä väliaikaisen yhteydenpitorajoituksen voimassa pitämistä koskeva asia siinäkin tapauksessa, että vangitsemisasiain käsittelyä poikkeuksellisesti lykätään pakkokeinolain 1 luvun 17 §:n nojalla kolmeksi päiväksi tai pidätetyn suostumuksella pitemmäksikin ajaksi. Asian merkityksen vuoksi valiokunta ehdottaa, että momenttia täydennetään tätä koskevalla säännöksellä.

28 §. Vangitun, pidätetyn ja kiinni otetun kohtelu. Pykälään ehdotetaan otettavaksi viittaus-säännös uuteen tutkintavankeuslakiin sekä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin. Koska viimeksi mainittua lakia koskevaa lakiehdotusta ei vielä ole annettu eduskunnan käsiteltäväksi, siihen ei voida viitata nyt säädettävässä laissa. Valiokunta on tämän vuoksi muuttanut viittauksen yleiseksi.

9. Laki vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 9 §:n muuttamisesta

9 §. Erinäiset menettelyä koskevat säännökset. Pykälän 3 momentin mukaan Suomeen siirrettyyn tai Suomen kautta kuljetettavaan säilössä pidettävään henkilöön sovelletaan tutkintavankeuslakia ja poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia.

Edellä 3. lakiehdotuksen 1 luvun 28 §:n kohdalla esitetyillä perusteilla nyt säädettävässä laissa ei voida säätää sovellettavaksi momentissa viimeksi mainittua lakia. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälässä säädetään sovellettavaksi vain tutkintavankeuslaki, kuten voimassa olevassakin laissa.

Lakien voimaantulo

Hallituksen esityksen mukaan lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006. Nyt säädettävillä laeilla on asiallinen yhteys hallituksen esityksiin HE 261/2004 vp ja HE 262/2004 vp sisältyviin lakiehdotuksiin. Tämän vuoksi valiokunta huomauttaa, että jos mainittuihin esityksiin sisältyvien lakien voimaantulo lykkääntyisi myöhempään ajankohtaan, myös nyt säädettävien lakien voimaantuloa olisi asianmukaista vastaavasti lykätä perusteluissa esitetystä.

Toimenpideoite

Toimenpideoite TPA 80/2003 vp. Valiokunta on yleisperusteluissa tarkastellut vankien ter-

veydenhoitoa ja erityisesti päihdeongelmaisten hoitoa ja siinä yhteydessä kiinnittänyt huomiota siihen, että tarvittavan hoidon jatkuminen tulee turvata myös vapautumisen jälkeen. Valiokunnan mielestä toimenpideoitteen tarkoitus tulee tällä tavoin riittävästi toteutetuksi. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että toimenpideoite hylätään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 4.—8. ja 10.—13. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1.—3. ja 9. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että toimenpideoite TPA 80/2003 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Vankeuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Vankeuden täytäntöönpanon sisällölle asetettavat vaatimukset

Vankeuden sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen. Vankeuden täytäntöönpano ei saa aiheuttaa vangin oikeuksiin eikä olosuhteisiin muita rajoituksia kuin niitä, joista säädetään lailla tai jotka välttämättä seuraavat itse rangaistuksesta.

Vankeus on pantava täytäntöön siten, että täytäntöönpano on turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille. *Vankeuden täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten on huolehdittava siitä, ettei vankeuden aikana kukaan oikeudettomasti puutu vangin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.* Vankilan olot on järjestettävä niin pitkälle kuin mahdollista vastaamaan yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja.

(3 mom. kuten HE)

4 §
(Kuten HE)

5 §

Vankien kohtelu

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Alle 21-vuotiaina rikoksensa tehneille nuorille tuomittua vankeutta täytäntöönpannaessa on

kiinnitettävä erityistä huomiota vangin iästä ja kehitysvaiheesta johtuviin tarpeisiin.

6 §
(Kuten HE)

7 §

Vangin kuuleminen

Vankia on kuultava asumista, vankilaan ja toimintaan sijoittamista, kurinpitoa sekä muuta häntä koskevaa (*poist.*) päätöstä tehtäessä *noudattaen, mitä hallintolain (434/2003) 34 §:ssä säädetään.*

8—11 §
(Kuten HE)

12 §

Viittaussäännös

Vankeinhoitolaitoksen virkamiesten virkaniikkeistä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään *erikseen.*

II OSA

TÄYTÄNTÖÖNPANON ALOITTAMINEN JA VANKILAAN SIOITTAMINEN

2 luku

Täytäntöönpanon aloittaminen

1—6 §
(Kuten HE)

7 §

*Maksuajan myöntäminen (**poist.**) vankilassa*

Ennen muuntorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista sakon maksamiselle voidaan

myöntää maksuaikaa enintään kaksi kuukautta (*poist.*), jos:

1) vankilassa olevan vangin suoritettavaksi tulee muuntorangaistus; tai

2) vankilaan tulevalla vangilla on suoritettavana muun rangaistuksen lisäksi muuntorangaistus.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

8 ja 9 §
(Kuten HE)

10 §

Päätösvalta

(1 mom. kuten HE)

Edellä 7 §:ssä tarkoitettusta (*poist.*) maksuajasta päättää täytäntöönpanosta vastaava virkamies.

(3 mom. kuten HE)

11 ja 12 §
(Kuten HE)

3 luku

Rangaistusajan laskeminen

1—6 §
(Kuten HE)

7 §

Rangaistusajaksi lukeminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos *vangin syyttä* rangaistuksen alkaminen on *muusta kuin 2 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettusta syyistä* viivästynyt tai *sen* täytäntöönpano on keskeytynyt (*poist.*), tämä aika luetaan rangaistusajaksi.

8 ja 9 §
(Kuten HE)

4 luku

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan1—5 §
(Kuten HE)

6 §

Rangaistusajan suunnitelma

(1 mom. kuten HE)

Rangaistusajan suunnitelma sisältää suunnitelman vangin sijoittamisesta, toiminnasta rangaistusaikana, valvotusta koevapaudesta ja ehdonalaisesta vapauttamisesta sekä poistumisluvun *myöntämisestä*. Hyvissä ajoin ennen vangin todennäköistä vapauttamista suunnitelmaa täydennetään vapauttamissuunnitelmalla ja valvontasuunnitelmalla. Vapauttamissuunnitelmaa laadittaessa arvioidaan tarvittavassa laajuudessa vangin edellytykset selviytyä vapaudessa sekä hänen palvelujen tarpeensa. Valvontasuunnitelmaan sovelletaan, mitä ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetussa laissa (/) säädetään.

(3 mom. kuten HE)

7 §
(Kuten HE)

8 §

Vankilaan sijoittamisen yleisperiaatteet

Sijoitettaessa vankeja vankilaan on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelman mukaisesti vangin kotipaikka, yhteyksien säilyminen lähiomaisiin tai muihin läheisiin, ikä, sukupuoli, terveydentila, rangaistuskertaisuus, vangin aikaisempi rikollisuus ja vangin oma toivomus sekä mahdollisuudet sijoittua rangaistusajan suunnitelman edellyttämään toimintaan. *Sijoituspäätöstä tehtäessä tulee lisäksi kiinnittää huomiota vangin mahdollisuuksiin hoitaa vankeuden täytäntöönpanoon liittyviä asioita omalla kielellään*. Vankia ei tule sijoittaa suljetumpaan vankilaan tai vankilan osastoon kuin vankilan järjestys ja turvallisuus sekä vankilassa pitä-

misen varmuus edellyttävät. Lisäksi on otettava huomioon, mitä 9 §:ssä säädetään.

(2 mom. kuten HE)

9—12 §
(Kuten HE)

5 luku

Sijoittaminen vankilassa1—4 §
(Kuten HE)

5 §

Varmuosasto

(1 mom. kuten HE)

Varmuosastolle sijoitetun vangin oikeuksia *ei saa rajoittaa enempää kuin mitä varmuuosastolle sijoittamisesta välttämättä aiheutuu*.

(3 mom. kuten HE)

6—9 §
(Kuten HE)

6 luku

Siirtäminen vankilasta toiseen

1 §

Siirtäminen suljetusta vankilasta avolaitokseen

Vanki voidaan rangaistuksen pituudesta riippumatta siirtää suljetusta vankilasta avolaitokseen määräajaksi tai rangaistuksen jäljellä olevaa osaa suorittamaan ottaen huomioon sen, mitä 4 luvun 8 §:ssä säädetään, jos:

1) avolaitokseen siirtäminen *edistää* rangaistusajan suunnitelman *toteutumista*;

(2 ja 3 kohta kuten HE)

4) vanki sitoutuu olemaan käyttämättä *päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja* dopingaineita sekä sitoutuu 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päihteetömyyden valvontaan.

2 §

Siirtäminen avolaitoksesta suljettuun vankilaan

Vanki voidaan siirtää avolaitoksesta suljettuun vankilaan, jos:

1) vanki syyllistyy rikokseen, jota ei rikoslain 2 luvun 13 §:n (*poist.*) mukaan saa käsitellä kurinpitomenettelyssä taikka syyllistyy tämän lain 15 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun järjestysrikokemukseen;

(2—7 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

3 §

Vangin siirtäminen toiseen vankilaan

Vanki voidaan siirtää suljetusta vankilasta toiseen suljettuun vankilaan tai avolaitoksesta toiseen avolaitokseen, jos se *edistää* rangaistusajan suunnitelman *toteutumista* tai *on muutoin perusteltua* ja voidaan olettaa, että vanki sopeutuu toisen vankilan olosuhteisiin.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

4 ja 5 §
(Kuten HE)

6 §

Siirtämisestä päättäminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Vankilan johtaja päättää 5 §:n 2 momentissa tarkoitetusta *vangin päästämisestä vankilan ulkopuolelle*. Jos vankilan ulkopuolella oleminen kestää pidempään kuin seitsemän vuorokautta, asiasta päättää sijoittajayksikön johtaja tai hänen määräämänsä täytäntöönpanosta vastaava virkamies.

7 ja 8 §
(Kuten HE)

III OSA

**VANKEUDEN TÄYTÄNTÖÖNPANON
SISÄLTÖ**

7 luku

Perushuolto ja asuminen

1—8 §
(Kuten HE)

8 luku

Toimintaan osallistuminen

1 §
(Kuten HE)

2 §

Osallistumisvelvollisuus

Vanki on (*poist.*) velvollinen vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana osallistumaan vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan (*osallistumisvelvollisuus*).

(2 mom. kuten HE)

3 §

Toiminnan järjestäminen

Vangille on annettava vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana tilaisuus täyttää osallistumisvelvollisuutensa rangaistusajan suunnitelman *toteutumista edistävässä* toiminnassa.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

4 §

Toimintaan sijoittaminen

Vanki on sijoitettava toimintaan *ottaen huomioon* rangaistusajan *suunnitelma*, (*poist.*) vankilan järjestys ja turvallisuus sekä yhteiskunnan turvallisuus.

5—9 §
(Kuten HE)

10 §

Luvan edellytykset

Edellä 6 §:ssä tarkoitettu lupa voidaan antaa tai 9 §:n mukainen päätös tehdä, jos:

1) lupa tai sijoitus edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;

(2—4 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

Luvan tai sijoittamisen ehtona on lisäksi, että:

1) vanki sitoutuu olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita ja sitoutuu 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päihdeettömyyden valvontaan; ja

(2 kohta kuten HE)

11 §

Luvan tai sijoituksen peruuttaminen

(1 mom. kuten HE)

Jos vanki tekee vankilan ulkopuolella rikoksen, noudatetaan, mitä rikoslain 2 luvun 13 §:ssä säädetään.

12 §
(Kuten HE)

13 §

Osallistumisvelvollisuudesta vapauttaminen määräajaksi

Säännöllisesti toimintaan osallistunut vanki voidaan rangaistusajan suunnitelman toteutuminen huomioon ottaen vapauttaa osallistumisvelvollisuudesta määräajaksi, enintään neljäksi viikoksi vuodessa.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

14 §

Päätösvalta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Rikosseuraamusviraston päätöksellä 2 momentissa tarkoitettu päätösvalta voidaan siirtää 1 momentissa tarkoitettulle virkamiehelle.

(4 mom. kuten HE)

15 §
(Kuten HE)

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot

1 §

Omaisuuksien hallussapito

(1 mom. kuten HE)

Vanki ei saa pitää hallussaan alkoholia, muuta päihdyttävää ainetta, rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita eikä huumausaineiden käyttöön tarkoitettuja esineitä. Suljetussa vankilassa vanki ei saa pitää hallussaan toiselta vangilta ilman vankeinhoitoviranomaisen lupaa saamaansa omaisuutta.

(3—5 mom. kuten HE)

2—10 §
(Kuten HE)

10 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1—11 §
(Kuten HE)

11 luku

Vapaa-aika

1—7 §
(Kuten HE)

8 §

Päätösvalta

Vapaa-ajan toimintaan ja 3 §:ssä tarkoitettuun jumalanpalvelukseen, hartaushetkeen ja muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen osallistumisen epäämisestä sekä 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua osallistumisen kieltämisestä tai rajoittamisesta päättää (*poist.*) valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Ennen epäämispäätöksen tekemistä tulee kuulla tilaisuuden järjestäjää.

(2 mom. kuten HE)

IV OSA

VANGIN YHTEYDET VANKILAN ULKOPUOLELLE

12 luku

Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §

Kirjeenvaihto ja kirjeiden tarkastaminen

Vangilla on oikeus kirjeenvaihtoon. Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva suljettu kirje tai muu postilähetys saadaan tarkastaa läpivalaisemalla tai muulla vastaavalla tavalla sitä avaamatta sen tutkimiseksi, sisältääkö se 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä. Kirje tai muu postilähetys saadaan avata, jos yksittäistapauksessa on perusteltua syytä epäillä, että se sisältää mainituissa lainkohdissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä.

Jos tarkastuksen yhteydessä löydetään aineita tai esineitä, joita vangilla ei ole (*poist.*) lupa pitää hallussaan, ne on otettava vankilassa säilytettäväksi. Rahavarat on merkittävä vangin tilille. Omaisuuden alkuperän laillisuutta epäiltäessä tehtävästä ilmoituksesta säädetään 19 luvun 1 §:ssä.

2 §

Kirjeen lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Vangille saapunut tai häneltä peräisin oleva kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan lukea, jos se on yksittäistapauksessa perustellusta syystä tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Kirjeestä, muusta postilähetyksestä tai viestistä saadaan ottaa jäljennös, jos sitä luettaessa käy ilmi, että se todennäköisesti sisältää suunnitelmia taikka tietoja:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

(3 mom. kuten HE)

3—6 §

(Kuten HE)

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Vangin puhelua saadaan kuunnella, jos se on yksittäistapauksessa perustellusta syystä tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestyksen turvaamiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Puhelu voidaan tallentaa, jos puhelua kuunneltaessa käy ilmi, että puhelu todennäköisesti sisältää suunnitelmia taikka tietoja:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

Puhelun kuuntelemisesta ja mahdollisuudesta sen tallentamiseen on ennen kuuntelemisen aloittamista ilmoitettava vangille ja sille, johon hän on puhelimitse yhteydessä. Puhelun sisältöä koskevan tiedon, taltion tai tallenteen antamisesta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle säädetään 19 luvun 2 §:ssä. Syntynyt taltio tai tallenne on viipymättä hävitettävä, jollei sitä mainitun pykälän mukaan luovuteta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

(4 mom. kuten HE)

8 §

Kirjeenvaihto ja puhelut varmuusosastolla

Varmuusosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje ja muu postilähetys saadaan lukea, jos se yksittäistapauksessa on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin vangin kirjeenvaihdossa noudatetaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa ja 3—5 §:ssä säädetään.

(2 mom. kuten HE)

9—12 §
(Kuten HE)

13 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

(1 mom. kuten HE)

Varmuusosastolle sijoitetun vangin oikeutta tavata muita kuin lähiomaisiaan tai muita läheisiään taikka 12 luvun 4 §:ssä tarkoitettua asiamiestä voidaan rajoittaa, jos on perusteltua syytä epäillä, että tapaamisessa rikottaisiin tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

2 §

Tapaamistilat ja tapaamisten valvonta

(1 mom. kuten HE)

Vangin tapaamista on tarpeellisella tavalla valvottava. Tapaamista voidaan valvoa myös videolaitteilla. Videolaitteilla tapahtuvasta valvonnasta on asianmukaisella tavalla ilmoitettava vangille ja tapaajalle. Valvonnasta syntyneiden tallenteiden säilyttämisessä ja hävittämisessä noudatetaan, mitä henkilötietojen käsit-

telystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetussa laissa säädetään tapaajarekistereistä.

3—5 §
(Kuten HE)

6 §

Tapaamiskielto

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tapaamiskieltoa ei saa antaa lähiomaiselle, muulle läheiselle eikä vangin 12 luvun 4 §:ssä tarkoitettulle asiamiehelle. Tapaamiskieltoa ei myöskään saa antaa, jos tapaaminen voidaan vankilan järjestystä vaarantamatta järjestää 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

(4 mom. kuten HE)

7—11 §
(Kuten HE)

12 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tapaamiskiellosta ja sen sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Rikosseuraamusvirasto antaa tarkemmat määräykset tapaamisten järjestämisestä (poist.).

14 luku

Poistumislupa

1 §
(Kuten HE)

2 §

Poistumislupa rangaistusajan pituuden perusteella

Rangaistusajan pituuden perusteella voidaan hakemuksesta myöntää poistumislupa, jos:

1) luvan myöntäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;

(2 ja 3 kohta kuten HE)

3—5 §
(Kuten HE)

6 §

Lupa poistua saatettuna

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jos elinkautista vankeusrangaistusta suoritavalle vangille ei myönnetä poistumislupaa 3 §:ssä tarkoitettuna aikana, hänelle on myönnettävä lupa poistua saatettuna vähintään kerran vuodessa (*poist.*).

7—10 §
(Kuten HE)

11 §

Päätösvalta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Rikosseuraamusvirasto voi päätöksellään siirtää 2 momentissa tarkoitetun päätösvallan vankilan johtajalle.

12 §
(Kuten HE)

V OSA

KURINPITO, VALVONTA JA TARKASTAMINEN

15 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

1 §

Vankilan järjestyssääntö

Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön

sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.

2 §
(Kuten HE)

3 §

Järjestyserikkomukset

Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, jos vanki syyllistyy järjestyserikkomukseen. Järjestyserikkomuksia ovat:

(1—3 kohta kuten HE)

4) 1 §:ssä tarkoitetun vankilan järjestyssääntön rikkominen edellyttäen, että järjestyssääntönsä on nimenomaisesti mainittu kyseisestä rikkomuksesta voivan seurata kurinpitorangaistus;

(5 kohta kuten HE)

6) Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen toimivaltansa rajoissa vankilan järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi antaman kehotuksen tai käskyn noudattamatta jättäminen (*poist.*).

(2 mom. kuten HE)

4 §

Vangille määrättävät kurinpitorangaistukset

Jollei muistutusta pidetä riittävänä seuraamuksena, vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistuksena:

1) varoitus;

2) vapaa-ajan toimintaan osallistumisen, rahan tai muiden maksuvälineiden käytön tai omaisuuden hallussapidon rajoittaminen enintään 30 vuorokauden ajaksi (*oikeuksien menetyks*); tai

3) sijoittaminen yksinäisyyteen enintään 14 vuorokauden ajaksi (*yksinäisyysrangaistus*) (*poist.*).

(4 kohta *poist.*)

(2 mom. kuten HE)

5—8 §
(Kuten HE)

9 §
(Poist.)

9—13 (10—14) §
(Kuten HE)

14 (15) §

Vangin pitäminen erillään selvittämisen aikana

Vangin *järjestysrikkomusta* selvitettäessä ja päätöstä kurinpitorangeistuksen määräämisestä odotettaessa vankia voidaan pitää erillään muista vangeista, jos se on tarpeen järjestyksen säilymiseksi tai muusta erityisestä syystä. Erillään pitäminen ei saa ylittää seitsemää vuorokautta.

(2 mom. kuten HE)

15 (16) §
(Kuten HE)

16 (17) §

Päätösvalta

(1—3 mom. kuten HE)

Muistutuksesta ja järjestysrikkomuksen selvittämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Vangin 14 §:ssä tarkoitetusta erillään pitämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

(5 mom. kuten HE)

17 ja 18 (18 ja 19) §
(Kuten HE)

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Vangin turvatarkastus

(1 mom. kuten HE)

Vangin turvatarkastuksessa voidaan metallinilmaisinta, muuta teknistä laitetta tai koulutettua koiraa käyttäen, vaatteita tunnustelemalla taikka muulla vastaavalla tavalla tarkastaa vanki sen varmistamiseksi, ettei vangilla ole mukanaan esinettä tai ainetta:

(1—3 kohta kuten HE)

(3 mom. kuten HE)

4—6 §
(Kuten HE)

7 §

Päihitteettömyyden valvonta

Jos on syytä epäillä, että vanki on alkoholin, muun päihdyttävän aineen taikka rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitetun dopingaineen vaikutuksen alainen, vanki voidaan velvoittaa antamaan virtsa- taikka sylkinäyte taikka suorittamaan puhalluskoe.

(2—4 mom. kuten HE)

8 ja 9 §
(Kuten HE)

10 §

Päätösvalta

Vangin turvatarkastuksesta, henkilöntarkastuksesta ja päihitteettömyyden valvonnasta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

17 luku

Muun henkilön tarkastaminen

1 §

Pääsy vankilaan

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Pääsy vankilaan voidaan evätä tai oleskelu vankilan alueella kieltää siltä, joka ei noudata hänelle 2 momentin nojalla annettua määräystä tai asetettua ehtoa taikka joka kieltäytyy 2 §:ssä tarkoitettua turvatarkastuksesta. Vankilaan ei saa myöskään päästää ketään, joka päihtymyksen, uhkaavan käytöksen tai muun vastaavan syyn vuoksi saattaa vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta. Tapaaajan pääsyn epäämistä noudatetaan lisäksi, mitä 13 luvun 4 §:ssä säädetään.

2—9 §
(Kuten HE)

18 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

1 §

Turvaamistoimenpiteet

Turvaamistoimenpiteitä ovat *sitominen*, tarkkailu, eristämistarkkailu sekä erillään pitäminen sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

(2 mom. kuten HE)

2 §

Sitominen

Vangin välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos se on välttämätöntä:

(1—4 kohta kuten HE)

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Jos vanki sidotaan 1 momentin

2 kohdan nojalla, on mahdollisuuksien mukaan kuultava lääkäriä. Kun vanki on kuultavana tuomioistuimessa, *sitominen on lopetettava*, jollei puheenjohtaja erityisestä syystä toisin määrää. *Sitominen on lopetettava myös*, jos se on välttämätöntä lääketieteellisen toimenpiteen suorittamiseksi.

3 §

Tarkkailu

Vanki saadaan sijoittaa *huoneeseen tai selliin, jossa häntä voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin*, jos se on välttämätöntä:

(1—3 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

4 §

Eristämistarkkailu

Jos on perusteltua syytä epäillä, että vangilla vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan (poist.) 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä, hänet saadaan sijoittaa huoneeseen tai selliin, jossa häntä ja kiellettyjen aineiden tai esineiden poistumista hänen kehostaan voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin.

Eristämistarkkailua saadaan jatkaa, kunnes *kielleyt* aineet tai esineet ovat poistuneet vangin elimistöstä tai kunnes eristämiseen ei enää muuten ole syytä. Eristämistarkkailu ei saa kuitenkaan kestää yli seitsemää vuorokautta. Jos eristämistarkkailusta aiheutuu vaaraa vangin terveydelle, eristäminen on keskeytettävä. Jos vangin kehossa on henkilönkatsastuksessa havaittu 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, eristämistarkkailua saadaan jatkaa seitsemän vuorokauden enimmäisajan jälkeenkin, kuitenkin enintään seitsemän vuorokautta.

(3 mom. kuten HE)

5 §
(Kuten HE)6 §
Voimakeinojen käyttö

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehellä on virkatehtävää suorittaessaan vankilassa, sen alueella ja välittömässä läheisyydessä, vangin kuljetuksen aikana sekä Vankeinhoitolaitoksen valvomassa toiminnassa oikeus käyttää voimakeinoja:

1) vangin karkaamisen tai luvatta poistumisen estämiseksi, vastarinnan murtamiseksi ja *tässä tai 16 (poist.)* luvussa tarkoitetun valvonta-, tarkastus- ja turvaamistoimenpiteen suorittamiseksi;

(2 ja 3 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

Sillä, joka 1 momentissa tarkoitetun virkamiehen pyynnöstä tai *(poist.)* suostumuksella *tilapäisesti* avustaa *virkamiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun tämän pykälän mukaisen erittäin tärkeän ja kiireellisen virkatehtävän suorittamisessa*, on oikeus mainitun virkamiehen ohjauksessa sellaisten *välttämättömien* voimakeinojen käyttämiseen, joita voidaan olosuhteisiin nähden pitää puolustettavina.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä. (Uusi)

7 §
Menettelysäännökset

(1 mom. kuten HE)

Kun päätetään 2 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetusta *sitomisesta*, voimankäyttövälineen käytöstä taikka eristämistarkkailuun sijoittamisesta, toimenpiteen syy ja kesto on kirjattava.

8 §

Päätösvalta

Sitomisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vangin erillään pitämisestä päättää vankilan johtaja.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tarkkailun, eristämistarkkailun ja erillään pitämisen täytäntöönpanosta sekä voimankäyttövälineistä, *sitomiseen käytettävistä välineistä* ja 8 §:ssä tarkoitettujen päätösten kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset turvaamistoimenpiteiden käytön sekä voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käytön koulutuksesta antaa Rikosseuraamusvirasto.

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen1—9 §
(Kuten HE)

10 §

Vaitiolo-oikeus

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehellä ei todistajana oikeudenkäynnissä tai esitutkinnassa kuultaessa ole velvollisuutta ilmaista *hänelle hänen virkatehtävässään luottamuksellisen vihjetiedon antaneen vangin* henkilöllisyyttä, *jos vihjetieto koskee rikosta*, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai rikoslain 50 luvun 1—4 §:ssä *tarkoitettua huumausainerikosta*. Vaitiolo-oikeutta ei kuitenkaan ole, jos vihjetiedon antanut suostuu hen-

kilöllisyytensä ilmaisemiseen tai jos on ilmeistä, ettei tällaisen tiedon ilmaiseminen aiheuta vaaraa hänen, hänen lähiomaisensa tai muun läheisen turvallisuudelle.

(2 mom. kuten HE)

11 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies päättää 1, 2, 4, 5 ja 8 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tai tiedon antamisesta.

12 §

(Kuten HE)

VI OSA

MUUT SÄÄNNÖKSET

20 luku

Muutoksenhaku

Valitus käräjäoikeuteen

1 §

Valitusoikeus käräjäoikeuteen

Vangilla on oikeus hakea muutosta valittamalla käräjäoikeuteen päätöksestä, jolla ehdonalaista vapauttamista on rikoslain 2 c luvun 9 §:n nojalla lykätty.

(2 mom. kuten HE)

2—8 §

(Kuten HE)

Oikaisuvaatimus aluevankilan johtajalle ja valitus hallinto-oikeuteen

9 §

Muutoksenhaun alaiset asiat

Oikaisuvaatimus aluevankilan johtajalle ja valitus hallinto-oikeuteen voidaan tehdä seuraavista päätöksistä:

1) 2 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta täytäntöönpanon lykkäämisestä terveydellisistä syistä, 4 §:ssä tarkoitetusta täytäntöönpanon lykkäämisestä muista kuin terveydellisistä syistä, 6 §:ssä tarkoitetusta lykkäyksen peruuttamisesta ja 7 §:ssä tarkoitetusta maksuajan myöntämisestä (*poist.*),

(2—11 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

10 §

Oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti viikon kuluessa siitä, kun päätös *oikaisuvaatimusosoituksineen* on annettu vangille tiedoksi. Oikaisuvaatimus toimitetaan päätöksen tehneelle viranomaiselle.

11 §

(Kuten HE)

12 §

Valituksen tekeminen

(1 mom. kuten HE)

Kun valituksen kohteena olevan päätöksen tekee *aluevankilan johtaja* tai Rikosseuraamusvirasto, valitus tehdään Helsingin hallinto-oikeuteen ilman 10 ja 11 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimusmenettelyä.

(3 mom. kuten HE)

13 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus täytäntöönpanoon

Oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekeminen ei keskeytä 9 §:ssä tarkoitetun päätöksen täytäntöönpanoa, ellei *oikaisuvaatimusta käsittelevä* aluevankilan johtaja tai *valitusta käsittelevä* hallinto-oikeus toisin päättää.

14—16 §
(Kuten HE)

21 luku

Vapauttaminen

1—3 §
(Kuten HE)

22 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Siirtymäsäännökset

(1 ja 2 mom. kuten HE)
Mitä laissa tai asetuksessa säädetään rangaistuslaitoksesta, *sovelletaan* tämän lain voimaantulon jälkeen *vankilaan*.
(4 mom. kuten HE)

2.**Tutkintavankeuslaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Tutkintavankeuden toimeenpanon yleiset periaatteet

1 §

Soveltamisala

(1—3 mom. kuten HE)

Tutkintavankeuden toimeenpanosta poliisin säilytystilassa säädetään *erikseen*. Tutkintavankeuden toimeenpanosta mielentilatutkimusta

tehtäessä säädetään myös mielenterveyslaissa (1116/1990).

2 ja 3 §
(Kuten HE)

4 §

Tutkintavankeuden toimeenpanolle asetettavat vaatimukset

Tutkintavangin oikeuksia ei saa tämän lain säännösten nojalla rajoittaa enempää kuin tutkintavankeuden tarkoitus, tutkintavankeudessa pitämisen varmuus ja vankilan järjestyksen säilyminen *välttämättä* vaativat.

5 §

Tutkintavangin kohtelu

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Alle 21-vuotiaina rikoksensa tehneiden nuorten tutkintavankeutta toimeenpantaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota vangin iästä ja kehitysvaiheesta johtuviin tarpeisiin.

6 §

Tutkintavangin kuuleminen

Tutkintavankia on kuultava vankilaan sijoittamista, asumista, kurinpitoa sekä muuta häntä koskevaa (*poist.*) päätöstä tehtäessä *noudattaen, mitä hallintolain (434/2003) 34 §:ssä säädetään.*

7 §

(Kuten HE)

II OSA

TUTKINTAVANKEUDEN ALOITTAMINEN

2 luku

Saapuminen vankilaan

1—6 §

(Kuten HE)

3 luku

Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen

1 §

Sijoittaminen vankilassa

Tutkintavanki on sijoitettava eri vankilaan tai eri osastolle kuin rangaistusta suorittavat van-

git. Erilleen sijoittamisesta voidaan kuitenkin poiketa, jos tutkintavanki toimintoihin osallistumista varten sitä pyytää taikka jos poikkeaminen on välttämätöntä vankien, tutkintavankien tai henkilökunnan turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi tai se on muutoin tilapäisesti tarpeen vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi poikkeuksellisessa tilanteessa. Muutoksenhaku-tuomioistuimen päätöstä odottava tutkintavanki saadaan tutkintavangin suostumuksella sijoittaa samalle osastolle kuin rangaistusta suorittavat vangit, jollei sijoittaminen vaaranna tutkintavankeuden tarkoitusta.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

2—8 §

(Kuten HE)

9 §

Päätösvalta

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Vankilan johtaja päättää 8 §:ssä tarkoitetusta *tutkintavangin päästämisestä vankilan ulkopuolelle*. Jos vankilan ulkopuolella olo kestää pitkempään kuin seitsemän vuorokautta, asiasta päättää sijoittajayksikön johtaja.

10 §

(Kuten HE)

III OSA

TUTKINTAVANKEUDEN TOIMEENPANNON SISÄLTÖ

4 luku

Toiminta

1—4 §

(Kuten HE)

5 luku

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

1 §

Omaisuuuden hallussapito

(1 mom. kuten HE)

Tutkintavanki ei saa pitää hallussaan alkoholia, muuta päihdyttävää ainetta, rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita eikä huumausaineiden käyttöön tarkoitettuja esineitä. Tutkintavanki ei saa pitää hallussaan toiselta tutkintavangilta ilman vankeinhoitoviranomaisen lupaa saamaansa omaisuutta.

(3—5 mom. kuten HE)

2—9 §
(Kuten HE)

6 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1—8 §
(Kuten HE)

7 luku

Vapaa-aika

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Kirjasto

Tutkintavangille on varattava riittävän usein pääsy vankilan kirjastoon tai mahdollisuus käyttää yleisiä kirjastopalveluita. Tutkintavankeja on ohjattava kirjaston käytössä. Edellä 3 luvun 2 §:ssä ja tämän luvun 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tutkintavankien kirjastopalveluista on huolehdittava muulla tavoin.

4 §

(Kuten HE)

5 §

Päätösvalta

Vapaa-ajan toimintaan, jumalanpalvelukseen, hartaushetkeen ja muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen osallistumisen epäämisestä sekä 1 §:n 2 momentissa tarkoitettusta osallistumisen kieltämisestä tai rajoittamisesta päättää (poist.) valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Ennen epäämispäätöksen tekemistä tulee kuulla tilaisuuden järjestäjää.

IV OSA

TUTKINTAVANGIN YHTEYDET VANKILAN ULKOPUOLELLE

8 luku

Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §

Kirjeenvaihto ja kirjeiden tarkastaminen

(1 mom. kuten HE)

Tutkintavangille saapunut tai tutkintavangilta peräisin oleva suljettu kirje tai muu postilähetyt saadaan tarkastaa läpivalaisemalla tai muulla vastaavalla tavalla sitä avaamatta sen tutkimiseksi, sisältääkö se 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä. Kirje tai muu postilähetyt saadaan avata, jos yksittäistapauksessa on perusteltua syytä epäillä, että se sisältää mainituissa lainkohdissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä.

Jos tarkastuksen yhteydessä löydetään aineita tai esineitä, joita tutkintavangilla ei ole (poist.) lupa pitää hallussaan, ne on otettava vankilassa säilytettäväksi. Rahavarat on merkittävä tutkintavangin tilille. Omaisuuuden alkuperän lail-

lisuutta epäiltäessä tehtävästä ilmoituksesta säädetään 16 luvun 1 §:n 9 kohdassa.

2 §

Kirjeen lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Tutkintavangille saapunut tai häneltä peräisin oleva kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan lukea, jos se on *yksittäistapauksessa perustellusta syystä* tarpeen tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Kirjeestä, muusta postilähetyksestä tai viestistä saadaan ottaa jäljennös, jos sitä luettaessa käy ilmi, että se *todennäköisesti* sisältää suunnitelmia taikka tietoja:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

(3 mom. kuten HE)

3—6 §
(Kuten HE)

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Tutkintavangin puhelua saadaan kuunnella, jos se on *yksittäistapauksessa perustellusta syystä* tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen tai vankilan järjestyksen turvaamiseksi taikka *tutkintavangin* tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Puhelu voidaan tallentaa, jos puhelua kuunneltaessa käy ilmi, että puhelu *todennäköisesti* sisältää suunnitelmia taikka tietoja:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

Puhelun kuuntelemisesta ja mahdollisuudesta sen tallentamiseen on ennen kuuntelemisen aloittamista ilmoitettava tutkintavangille ja sille, johon hän on puhelimitse yhteydessä. Puhelun sisältöä koskevan tiedon, taltion tai tallenteen antamisesta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle säädetään 16 luvun 1 §:n 9 kohdassa. *Syntynyt taltio tai tallenne on hävitet-*

tävä, jollei sitä mainitun lainkohdan mukaan luovuteta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

(4 mom. kuten HE)

8—10 §
(Kuten HE)

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Tutkintavangilla on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena tapaamista varten varattuina aikoina niin usein kuin se vankilan järjestystä ja toimintaa haittaamatta on mahdollista, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 1 luvun 18 b §:ssä tarkoitetulla tavalla rajoitettu. Tapaaminen voidaan sallia muulloinkin kuin tapaamista varten varattuina aikoina, jos se on tarpeen vangin yhteyksien kannalta tai muusta erityisestä syystä. *Tutkintavangilla on kuitenkin aina oikeus ilman aiheutonta viivytystä tavata 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettu asiamiehensä.* Tutkintavankia tapaamaan tulleen henkilön (*tapaaja*) tarkastamisesta säädetään 12 luvussa.

Tutkintavangin tapaamista on tarpeellisella tavalla valvottava. Tapaamista voidaan valvoa myös videolaitteilla. *Videolaitteilla tapahtuvasta valvonnasta on asianmukaisella tavalla ilmoitettava tutkintavangille ja tapaajalle.* Valvonnasta syntyneiden tallenteiden *säilyttämisessä* ja *hävittämisessä* noudatetaan, mitä henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetussa laissa säädetään tapaajarekistereistä.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tutkintavangin ja 8 luvun 4 §:ssä tarkoitetun asiamiehen tapaamista ei saa valvoa, ellei ole perusteltua syytä epäillä, että tapaamisessa rikottaisiin tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. (Uusi)

2—4 §
(Kuten HE)

5 §

Tapaamiskielto

Jos tapaajan on todettu kuljettaneen tai yrittäneen kuljettaa huumausaineita taikka 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä *vankilaan* taikka vaarantaneen turvallisuutta tai vakavasti häirinneen vankilan järjestystä, tapaajalle voidaan antaa olosuhteisiin nähden kohtuullinen, enintään kuuden kuukauden pituinen kielto vierailta vankilassa (*tapaamiskielto*). Tapaamiskieltoa voidaan jatkaa, jos se on edelleen tarpeen kiellon perusteena olevan toiminnan estämiseksi.

(2 mom. kuten HE)

Tapaamiskieltoa ei saa antaa lähiomaiselle, muulle läheiselle *eikä* vangin 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettulle asiamiehelle. *Tapaamiskieltoa ei myöskään saa antaa*, jos tapaaminen voidaan vankilan järjestystä vaarantamatta järjestää 3 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

(4 mom. kuten HE)

6—11 §
(Kuten HE)

V OSA

KURINPITO, VALVONTA JA TARKASTAMINEN

10 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

1 §

Vankilan järjestyssääntö

Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä *tarkempia* määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämi-

sestä, osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.

2 §
(Kuten HE)

3 §

Järjestyserikkomukset

Tutkintavangille voidaan määrätä kurinpitorangeistus, jos tutkintavanki syyllistyy *järjestyserikkomukseen*. Järjestyserikkomuksia ovat:

(1—3 kohta kuten HE)

4) 1 §:ssä tarkoitetun vankilan järjestyssääntön rikkominen *edellyttäen, että järjestyssääntössä on nimenomaisesti mainittu kyseisestä rikkomuksesta voivan seurata kurinpitorangeistus*; ja

5) Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen toimivaltansa rajoissa *vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi* antaman kehotuksen tai käskyn noudattamatta jättäminen (*poist.*).

(2 mom. kuten HE)

4 §

Tutkintavangille määrättävät kurinpitorangeistukset

(1 mom. kuten HE)

Oikeuksien menetys ei saa estää *tutkintavangin* mahdollisuuksia pitää yhteyksiä vankilan ulkopuolelle.

5—18 §
(Kuten HE)

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

1—3 §
(Kuten HE)

4 §

Henkilöntarkastus

(1 mom. kuten HE)

Henkilöntarkastus käsittää sen tutkimisen, mitä *tutkintavangilla* on vaatteissaan tai muutoin yllään.

5 ja 6 §
(Kuten HE)

7 §

Päihitteettömyyden valvonta

Jos on syytä epäillä, että tutkintavanki on alkoholin, muun päihdyttävän aineen tai rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettujen dopingaineiden vaikutuksen alainen, tutkintavanki voidaan velvoittaa antamaan virtsa- tai sylkinäyte taikka suorittamaan puhalluskoe.

(2—4 mom. kuten HE)

8—10 §
(Kuten HE)

12 luku

Muun henkilön tarkastaminen

1 §

Pääsy vankilaan

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Pääsy vankilaan voidaan evätä tai oleskelu vankilan alueella kieltää siltä, joka ei noudata hänelle 2 momentin nojalla annettua määräystä tai asetettua ehtoa taikka joka kieltäytyy 2 §:ssä tarkoitettua turvatarkastuksesta. Vankilaan ei saa myöskään päästää ketään, joka päihtymyksen, uhkaavan käytöksen tai muun vastaavan syyn vuoksi saattaa vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta. Tapaaajan pääsyn epäämistä noudatetaan lisäksi, mitä 9 luvun 3 §:ssä säädetään.

2—9 §
(Kuten HE)

13 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

1 §

Turvaamistoimenpiteet

Turvaamistoimenpiteitä ovat yhteydenpidon rajoittaminen, *sitominen*, tarkkailu, eristämistarkkailu ja tutkintavangin pitäminen erillään sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

2 §

Sitominen

Tutkintavangin välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos se on välttämätöntä:

(1—4 kohta kuten HE)

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Jos tutkintavanki sidotaan 1 momentin 2 kohdan nojalla, on mahdollisuuksien mukaan kuultava lääkäriä. Kun tutkintavanki on kuultavana tuomioistuimessa, sitominen on lopetettava, jollei puheenjohtaja erityisistä syistä toisin päätä. Sitominen on lopetettava myös, jos se on välttämätöntä lääketieteellisen toimenpiteen suorittamiseksi.

3 §

Tarkkailu

Tutkintavanki saadaan sijoittaa *huoneeseen tai selliin, jossa häntä voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin*, jos se on välttämätöntä:

1) päihtyneen tai päihdyttävien aineiden käytämisen vieroitusoireista kärsivän *tutkintavangin* terveydentilan seuraamiseksi ja hänen turvallisuutensa varmistamiseksi;

(2 ja 3 kohta kuten HE)
(2 ja 3 mom. kuten HE)

4 §

Eristämistarkkailu

Jos on perusteltua syytä epäillä, että tutkintavangilla vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan (poist.) 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä, hänet saadaan sijoittaa huoneeseen tai selliin, jossa häntä ja kiellettyjen aineiden tai esineiden poistumista hänen kehostaan voidaan ympäri- vuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin.

Eristämistarkkailua saadaan jatkaa, kunnes kielletyt aineet tai esineet ovat poistuneet tutkintavangin elimistöstä tai kunnes eristämiseen ei enää muuten ole syytä. Eristämistarkkailu ei kuitenkaan saa kestää yli seitsemää vuorokautta. Jos eristämistarkkailusta aiheutuu vaaraa tutkintavangin terveydelle, eristämistarkkailu on keskeytettävä. Jos tutkintavangin kehossa on henkilönläkatsuksessa havaittu 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, eristämistarkkailua saadaan jatkaa seitsemän vuorokauden enimmäisajan jälkeenkin, kuitenkin enintään seitsemän vuorokautta.

Eristämistarkkailuun sijoittamisesta on viipymättä ilmoitettava terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvalla virkamiehelle. Lääkärin tai muun terveydenhuoltoon kuuluvan virkamiehen tulee mahdollisimman pian tutkia tutkintavangin terveydentila. Tutkintavankia on tarkoin seurattava teknisellä valvonnalla tai muulla tavoin.

5 §
(Kuten HE)

6 §

Voimakeinojen käyttö

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehellä on virkatehtävää suorittaessaan (poist.) vankilassa, sen alueella ja välittömässä läheisyydessä, tut-

kintavangin kuljetuksen aikana sekä Vankeinhoitolaitoksen valvomassa toiminnassa oikeus käyttää voimakeinoja:

1) tutkintavangin karkaamisen tai luvatta poistumisen estämiseksi, vastarinnan murtamiseksi ja tässä tai 11 (poist.) luvussa tarkoitettun valvonta-, tarkastus- ja turvaamistoimenpiteen suorittamiseksi;

(2 ja 3 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

Sillä, joka 1 momentissa tarkoitettun virkamiehen pyynnöstä tai (poist.) suostumuksella tilapäisesti avustaa virkamiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun tämän pykälän mukaisen erittäin tärkeän ja kiireellisen virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus mainitun virkamiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joita voidaan olosuhteisiin nähden pitää puolustettavina.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä. (Uusi)

7 §

Menettelysäännökset

(1 mom. kuten HE)

Kun päätetään 2 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua sitomisesta, voimankäyttövälineen käytöstä tai 4 §:ssä tarkoitettuun eristämistarkkailuun sijoittamisesta, toimenpiteen syy ja kesto on kirjattava.

8 §

Päätösvalta

Sitomisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. *Tutkintavangin* erillään pitämisestä päättää vankilan johtaja.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tarkkailun, eristämistarkkailun ja erillään pitämisen täytäntöönpanosta sekä voimankäyttövälineistä, *sitomiseen käytettävistä välineistä* ja 8 §:ssä tarkoitettujen päätösten kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset turvaamistoimenpiteiden käytön sekä voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käytön koulutuksesta antaa Rikosseuraamusvirasto.

VI OSA

MUUT SÄÄNNÖKSET

14 luku

Tutkintavangin kuljetus

1—5 §
(Kuten HE)

15 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus aluevankilan johtajalle

(1 mom. kuten HE)

Tutkintavangin tapaaajalla on oikeus hakea oikaisua 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettusta tapuamiskiellosta.

2 §

(Kuten HE)

16 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Vankeuslain soveltaminen

Tutkintavankeuden toimeenpanossa sovelletaan vastaavasti, mitä vankeuden täytäntöönpanon osalta säädetään vankeuslain:

1) 1 luvun 4 §:ssä aluevankilan tehtävästä ja vankilan oloista, 6, 8 ja 9 §:ssä *toimivaltuuksien käytöstä* ja toimivallasta sekä 11 §:ssä virkaavusta;

(2 kohta kuten HE)

3) 5 luvun 1 §:n 1 momentissa osastoista, 8 §:ssä osaston päiväjärjestyksestä ja 9 §:n 1 momentissa osaston päiväjärjestyksen *vahvistamista koskevasta* päätösvallasta;

(4—7 kohta kuten HE)

8) 14 luvun 11 §:ssä *poistumislupaa koskevasta* päätösvallasta; sekä

(9 kohta kuten HE)

2 §

(Kuten HE)

17 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3.

Laki**pakkokeinolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun pakkokeinolain (450/1987) 6 luvun 4 §:n 4 momentti,

muutetaan 1 luvun 28 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 213/1995, sekä
lisätään 1 lukuun uusi 18 b § seuraavasti:

1 luku
Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

18 b §

Yhteydenpidon rajoittaminen

(1—3 mom. kuten HE)

Yhteydenpidon rajoittamisesta päättää vangitsemisvaatimuksen tekijän, syyttäjän tai vankilan johtajan esityksestä vangitsemisesta päätävä tuomioistuin. Väliaikaisesta yhteydenpidon rajoittamisesta voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen pyynnöstä päättää myös vankilan johtaja taikka, jos tutkintavanki on sijoitettu poliisiin säilytystilaan, pidättämiseen oikeutettu virkamies. *Jos tuomioistuin 17 §:n nojalla lykkaa pidätetyn vangitsemista koskevan asian kä-*

sittelyä, sen tulee kuitenkin päättää pidätetylle määrätyn väliaikaisen yhteydenpitorajoituksen voimassa pitämisestä tai muuttamisesta. Yhteydenpitoa koskeva rajoitus ja sen perusteet on otettava uudelleen käsiteltäväksi (*poist.*) 22 §:ssä tarkoitetun vangitsemisasi-
 asian uudelleen käsittelyn yhteydessä.

(5 mom. kuten HE)

28 §

Vangitun, pidätetyn ja kiinni otetun kohtelu

Vangitun, pidätetyn ja kiinni otetun kohtelusta vankilassa tai muussa laitoksessa säädetään *erikseen.*

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

9.

Laki**vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa 20 päivänä helmikuuta 2004 annetun lain (150/2004) 9 §:n 3 momentti seuraavasti:

9 §
Erinäiset menettelyä koskevat säännökset

vapauttamistaan. Säilössä pitämisessä on soveltuvin osin noudatettava, mitä tutkintavankeuslaissa (/) (poist.) säädetään.

Suomeen siirretty tai Suomen kautta kuljetettava henkilö on pidettävä säilössä, jollei vieras valtio, josta henkilö on siirretty, pyydä hänen

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

| | | |
|------|--------------------------|----------------------------|
| pj. | Tuija Brax /vihr | Jukka Roos /sd |
| vpj. | Susanna Rahkonen /sd | Tero Rönni /sd |
| jäs. | Esko Ahonen /kesk | Petri Salo /kok |
| | Lasse Hautala /kesk | Pertti Salovaara /kesk |
| | Tatja Karvonen /kesk | Minna Sirmö /vas |
| | Petri Neittaanmäki /kesk | Astrid Thors /r (osittain) |
| | Heli Paasio /sd | Marja Tiura /kok. |
| | Lyly Rajala /kok | |

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.